

KVEEKAREIDEN , LUTERILAISTEN JA ORTODOKSIEN
ASENNEVERTAILU

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Psykologian laitos
PL 35
40351 Jyväskylä

Martti J. Salovaara
PRO GRADU - tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Psykologian laitos,
Kevät 2001

ABSTRAKTI

Käsillä olevan tutkimuksen tarkoitus on selvittää kirjallisuuden pohjalta Englannissa n. v. 1650 syntyneen kveekariliikkeen keinoja ja metodeja ihmisen kasvamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla ja tulemaan kyvykkääksi ottaa oma vastuunsa ihmiskunnan yhteisen suuren perheen hyvinvoinnista. Päänäkökohdat ja periaatteet kveekareiden antropologiassa ovat : There is that of God in every man. ja Answer that of God in every man. Ihmisessä on näin ollen Jumalan antama positiivinen pohja , jota me voimme kutsua esiin rakastavassa ihmissuhteessa. Kveekareiden ryhmän rinnalle on valittu vertailua varten kaksi muuta uskonnollista ryhmää: luterilainen ja ortodoksinen seurakuntansa toimintaan aktiivisesti osallistuva ryhmä. Tutkimuksessa on erityisesti tahdottu vertailla näiden uskonnollisten ryhmien tiettyjä asenteita .Tässä tarkoituksessa tutkimus lienee ensimmäinen laatuaan .

Kyselylomake lähetettiin 75:lle ihmiselle , joista 25 kuului kuhunkin kolmeen uskonnolliseen ryhmään. Heistä 20 kveekaria , 23 luterilaista ja 23 ortodoksia palautti lomakkeen täytettynä. Taustamuuttujat olivat ikä , sukupuoli , koulutus , uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuminen ja rukoileminen , ehtoolliselle osallistuminen sekä muu hartauden harjoitus. Kveekarit ovat muita koulutetumpia luterilaiset harrastivat monipuolista hartautta enemmän kuin kaksi muuta ryhmää. Kyselylomakkeesta muodostui kuusi faktoria: 1. syyllisyys, 2. puolustushenkisyys 3. usko ihmisen kykyihin, 4. auktoriteetteihin pitäytyminen, 5. omaehtoinen kasvaminen versus autoritaarisuus sekä 6.pessimismi ihmisen suhteen . Henkilökohtaisten syyllisyydentunteiden vähäisyys näyttää ilmeiseltä , kun tutkimme kveekariliikkeen päiväkirjoja tai omaelämäkertoja. Johdonmukainen sotaan aseiden käyttäjänä osallistumisen mahdottomuus korreloi vahvasti kveekareiden vakaumukseen . Kveekarien avustustyö saa motiivinsa siitä vastuusta , mikä kveekarismiin mukaan kuuluu ihmisyyteen . Syyllisyys on jaettu jokaisen hartioille ilman syntipukki ajattelua. Kveekarit ovat yhä omaehtoisen kasvamisen kannattajia. Kveekarismi on uuden ajan merkittävä rauhankirkko ja heillä esiintyy vähiten puolustushenkisyyttä näistä uskonnollisista ryhmistä. Luterilaisuus taas tämän tutkimuksen valossa elää jatkuvien syyllisyyden tunteiden kanssa, ehkä se tarvitsee näitä . Kristuksen lainavanhurskaus tuo lopullisen ristiriitojen laukeamisen. Tämän ajattelutavan mukaan ihminen ei lainkaan kehity eikä voi läpikäydä psyykkistä puhdistumista omassa itsessään, vaan joka päivä on aloitettava alusta synnin tasolta. Puolustushenkisyys on yksi periaate , josta luterilaisuus näyttää elävän yhä. Ortodoksinen kirkon antropologia sisältää ajatuksen ” Jumalan kuvasta ihmisessä ”. Tämän tutkimuksen valossa ortodoksikristityt luottivat eniten ihmisen kykyihin .

ABSTRAKTI

SISÄLLYSLUETTELO

OMISTUS	1
1. JOHDANTO.....	2
2. KVEEKARILIIKE	5
3. ENSIMMÄISTEN KVEEKAREIDEN (THE EARLY FRIENDS) KÄSITYS PERSONALLISEN ENERGIAN IDEAAALISESTA , VAKIINTUNEESTA KESKUKSESTA.	6
3.1. Totuus syvällistä , pinnallinen usein valhetta	6
3.2. George Fox totuuden etsijänä.	8
3.3. William Penn ja kveekarit Yhdysvalloissa.....	9
3.4. Elisabeth Fry Euroopan psyykkisesti sairaiden ja vankien tukena	10
4. KVEEKAREIDEN METODIT IHMISEN RAKENTAMISEKSI WILLIAM JAMESIN JÄLKEEN 1900 – luvulla	12
4.1. Suhtautuminen psyykkeä muuttaviin (psykedeelisiin) aineisiin.....	12
4.2. Liike-elämän moraali ja pelisäännöt ja näiden seuraukset.....	13
4.3. Rauhantyö ja sotien uhrien parissa tapahtuva auttamistyö (relief work).....	13
4.4. Ihminen jonka energia virtaa vapaasti.....	14
5. LUTERILAINEN KÄSITYS IHMISEN MAHDOLLISUUKSISTA.....	16
6. ORTODOKSINEN IHMISKUVA	20
7. ASENTEISTA	21
8. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA ONGELMAT SEKÄ HYPOTEESIT	24
9. AINEISTO JA MENETELMÄT	24
10. TULOKSET	25
11. DISKUSSIO	33
LÄHTEET	
LIITTEET	

OMISTUS

Omistan tämän tutkimukseni 10.07.1981 Tampereella päivätyn kirjeen tuntemattomalle lähettäjälle, joka oli kirjoittanut seuraavan rohkaisevan viestin:
”Hyvä Ystävä!

Jatka vain julistustasi, sillä kaikki eivät vielä ole löytäneet tätä suoraa ja selvää tietä. Me tukijasi tiedämme sydämissämme, että arvokkainta on elää ja toimia tunteilleen rehellisenä.”

Näkemyks siitä, että niin kuin me ajattelemme siten me tunnemme, löytyy konstruktivistisen psykoterapian oppikirjasta (Neimeyer - Mahoney, 1995). Tästä voisi loogisesti päätellä, että ristiriitaiset tunteet johtavat myös ristiriitaisiin ajatuksiin. Se, että tietää, mitä tahtoo johtaa taas siihen, että vaihtoehdoisen toimintatavan houkutusarvo minimoituu päätöksenteon jälkeen.

William James (1981) teoksessaan ” Uskonnollinen kokemus”, katsoo, että keskuudessamme on niitä onnekkaita, jotka ovat syntyneet vain yhden kerran. Näiden joukkoon hän sijoittaa kveekareiden George Foxin. Joidenkin kohtalona on taas, että he ovat joutuneet jonkun tai joidenkin vallan alle ja heidän täytyy syntyä toisen kerran saavuttaakseen oman terveytensä, onnensa ja eheydensä .

1. JOHDANTO

” But an extraordinary calm came over me, perhaps partly because the difficulty of choice was removed and there was no turning back. It was, however, I think much deeper than this I felt completely at peace with a conviction that I had no regrets for what I had done nor anxiety about the future. This could hold new dangers and difficulties, but I felt I could face anything, upheld by what can be most simply described as the power of The Spirit, so real as almost literally to enfold me. It was uncomfortable under the heavy tarpaulin which pressed us down, but I remember neither the cold nor the cramp but only this upholding joy in the midst of sorrow for others.” (Wright 1974, 228) Edellä oleva sitaatti on Cambridgessa tutkintonsa tehneen Myrtle Wright'in v. 1974 julkaisemasta teoksesta ” NORWEGIAN DIARY 1940 – 1945 ”. Hän on englantilaisen tohtorin tytär, kveekari, jonka tehtävänä oli v. 1940 Kööpenhaminassa olla juutalaisten linkki ja avustaja heidän matkallaan kohti Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja vapautta, jossa kuten tiedämme, Sigmund Freudkin halusi vanhana stoalaisena kohdata matkansa pään – tämän hän saikin (Gay, 1990). Tämä positiivisuutta huokuva nainen saapui Osloon motiivinaan tavata kveekareiden kansainvälisen kollegen Woodbrooken entisiä opiskelijoita. Hän saapui perille Osloon 9. huhtikuuta 1940 ja sai kolmen päivän perästä todistaa Norjan miehitystä. Hänet internettiin viholliskansan edustajana. Hän sai kuitenkin liikkua ja auttaa Norjan vastarintaliikettä. Mahatma Gandhin ja v. 1913 kirjallisuuden Nobelpalkinnon saajan, kirjailija Tagoren henkilökohtaisena ystävänä hän esitelmöi, missä mahdollista heidän metodeistaan, jotka auttoivat v. 1947 Intian itsenäisyyden saavuttamista. Tämän kirjoittaja tutustui Myrtle Wrightiin stipendimatkallaan v. 1971 kveekareiden kansainvälisessä collegessa Woodbrookessa Englannissa ja muistaa, kuinka hän saapui pitämään esitelmää ajasta, josta Norjalainen päiväkirja myöhemmin painettuna kertoo. Tämä säteilevä ihminen antoi katseensa käydä läpi luentosalin, jossa n. 40 – 50 kansallisuutta oli läsnä ja sanoi: ” On sääli, etten näe täällä saksalaisia opiskelijoitamme, sillä heille puolustukseksi sanoisin, ei natsismi ole yhden kansan synty tai rike, vaan se on luonteen laatu, joka on nähtävissä kaikissa kansallisuuksissa”. Hän itse mm. vei norjalaisten perheiden lapsia turvaan puolueettomaan Ruotsiin. Silloin kun miehittäjät etsivät näiden lasten isiä, oli ilmeistä, että lapsia olisi voitu käyttää panttivankeina. Alkusitaatti kuvaa tilannetta, jolloin Wright itse oli ilmeisessä vaarassa. Häntä kehoitettiin lähtemään maasta. Ruotsin rajaa lähestyttäessä kuorma-auton lavalla talvipakkasessa v. 1944 vallinneita tunnelmia hän muistelee alkusitaatissa. Myöhemmin hänelle myönnettiin kuningas Haakonin risti ulkomaalaisena Norjan kansan hyväksi tehdystä työstä toisen maailmansodan aikana. Päiväkirja loppuu seuraavasti: ” After the King had risen and pinned on the small enamelled cross, our conversation continued a few minutes regarding our own experiences of the war years, which we had spent as a guest in the homeland of the other. I thanked him for kindness of the Norwegians in receiving me as one of themselves, and then the King expressed his gratitude for the hospitality he had received among British people. We shook hands once again-two persons, both exiles who, though so different, had shared a deep experience in the struggle for freedom and we united in a common thankfulness”. (Wright, 1974, 248)

Tämän tekijälle Myrtle Wright merkitsee ihmistä, jonka motiivin hierarkian huipulla (Maslow , 1954) esiintyvät altruiset tarpeet. Hänen kristillisyytensä laatu lienee toinen kuin niiden, jotka värähtävät ääntään herätyskokouksissa. Hän tuo myös mieleen amer. James Fowlerin universaalisen maailmankatsomuksen, jossa henkilökohtainen etiikka on korkeatasoista ja irtautunut ahtaasta, itsekkästä näkökulmasta (Dunderfelt , 1993) . Suomen Kulttuurirahaston v. 1972 uutta luovasta toiminnasta kansainvälisen yhteisvastuun kehittäjänä palkitsema Viittakiven opiston rehtori Elvi Saari (1985) pitää edellä mainittua teosta (Wright , 1974) toisen maailmansodan kokonaiskuvan kannalta erittäin valaisevana.

Maailmankuulu psykologi William James (1981) toteaa : ” Uskonnolliset johtajat ovat olleet ehkä enemmän kuin muut nerot alttiita epänormaaleille psyykkisille tiloille. Poikkeuksetta he ovat olleet äärimmäisen herkkiä. Usein heidän sisäinen elämänsä on ollut ristiriitaista. Heitä on vaivannut ajoittainen alakuloisuus. He ovat usein äärimmäisyysihmisiä, alttiita ahdistukselle ja päähänpintymille. He ovat joutuneet transsitiloihin, kuulleet ääniä, nähneet näkyjä ja osoittaneet sellaisia omalaatuisia piirteitä, joita yleensä pidetään patologisina ilmiöinä. Usein juuri nämä patologiset piirteet ovat auttaneet heitä uskonnollisen auktoriteetin ja vaikuttajan asemaan. Jos tarvitaan konkreettista esimerkkiä, George Foxin persoona tarjoaa parhaan mahdollisen. Hänen perustamaansa kveekareiden uskontoa ei voi kyllin ylistää. Uskonnollisen teennäisyyden aikana sen perustana oli totuus ja hengellinen sisäisyys. (vrt. Brinton, 1980, Ross, 1949) . Se oli palaamista alkuperäiseen evankeliumiin totuuteen tavalla, jota ei koskaan ennen ollut Englannissa tunnettu. Mikäli nykyiset kristilliset liikkeet pyrkivät ennakkoluulottomuuteen, ne yksinkertaisesti palaavat siihen olennaiseen, minkä Fox ja ensimmäiset kveekarit kauan sitten saavuttivat. Kukaan ei voi hetkeäkään olettaa, että Foxin hengellinen viisaus ja kyvyt olisivat olleet epäterveitä. Jokaisen, joka kohtasi hänet henkilökohtaisesti ; Oliver Cromwellista maakuntatuomareihin ja vanginvartijoihin , piti tunnustaa hänen ylevän voimansa. Kuitenkin hermorakenteeltaan Fox oli psykopaatti tai mitä vakavimmin häiriintynyt ” (James, 1981, 15). Tämän tekijä huomauttaa , että psykopaatin stigma otsassaankin hän pystyi moniin positiivisiin tuloksiin . Psykopaatin määrittely on perinteisesti ollut jotenkin luonnevikainen. Lieneekö niin , että pelkästään erilaisuus voi johtaa tällaiseen stigmaan vielä tänäänkin. Edesmennyt Helsingin yliopiston dogmatiikan professori Osmo Tiililä toteaa : ” Rothen kannalla oltaessa tulevat Zwingli ja Melanchton humanisteina ja hurmahenget ei – kirkollisina arvossa korkealle. Kun näin ajatellaan, pitäisi tietenkin ainakin kveekarien liikkeen olla kristikunnan tähänastista huippua ” (Tiililä , 1965 , 165 – 167) . Liikkeen pieni jäsenmäärä ei kuvasta oikein sen huomattavaa ideologista merkitystä ”(Tiililä, 1963, 336) .

Teoksessaan ” Kristinusko ja maailmanuskonnot ” englantilainen historioitsija Arnold Toynbee (1959) pohtii länsimaisen kulttuurin vaikuttajan kristinuskon suhdetta kauko - idässä syntyneisiin uskontoihin antaen kyllä tunnustusta kristittyjen sankarillisuudesta, mutta samalla toteaa sen toteutuksen hirvittävämmäksi kuin nuo kauko - idän filosofiat. Samassa yhteydessä Toynbee mainitsee, että sikäli kuin on mahdollista saada selville, ei alkukristittyjen suhde sotaan eroa merkittävästi Ystävien Yhdistyksen = kveekareiden asenteesta uudella ajalla (Toynbee, 1959 , 89– 90).

Tämän kirjoittajan lähtökohtana on ollut tuoda esiin kveekariliikkeen metodeja , sanomaa ja tuloksia yrityksissä tehdä jotakin positiivista tässä yhä kaotuisemmaksi käyvässä maailmassa, jotta tästä kaaoksesta voisi syntyä järjestetty kosmos. Kaikki lähtee siitä, että mikrokosmoksessa terveyden voimat voittavat infantiilit ja sairauteen ajavat voimat (Brinton , 1980) . Edelleen näyttää siltä, että kveekarit ovat pyrkineet metodeissaan ja terapiassaan terveen itsetunnon rakentamiseen. Samoin he ovat koko olemassaolonsa ajan kuuluttaneet, että niin kauan kuin ihminen elää hän voi kasvaa ja myös tarvittaessa puhdistua psyykkisesti. Vaikuttaa siltä, että kveekareiden liikkeessä on oma ajattelutapansa ja konstruktionsa , mutta tämän tekijä ei halua lausua arvostelmaa , onko se totta vai valhetta. Mottonani käyttäisin Jeesuksen vuorisäärän ohjetta: ” Hedelmistä te heidät tunnette ” (Matt 7 : 16) .

Howard H.Brinton (1889 – 1973) loppusanoissaan teoksessaan ”Friends for 300 years”(1980) toteaa : ”It is not probable that multitudes will forthwith select the second alternative. Some will try to save society as a whole. Others in despair of salvaging the ship will take to the lifeboats, land on another shore and build another ship of state. This happened in the declining days of the Graeco-Roman world when small communities of Christians adopted a wholly new way of life. This can happen again. It may be that these small units will grow into large communities and give their character to the rising culture of a new world. Such pioneering societies may not be called Quaker, but their religion will resemble that of the Society of Friends and they will be able to learn something from the failures and achievements of three centuries of Quaker experience ” (Brinton , 1980 , 221 – 222) .

Koska psykologian pro gradu - tutkielman tulee olla empiirinen , on tässä tutkimuksessa kveekariliikkeen rinnalle otettu Suomen valtiokirkkojen luterilaisen ja ortodoksisen kirkon ryhmät , joiden antropologiaa käsittelevistä asenteista saataneen vertailupohjaa kveekareiden käsityksille ihmisessä vaikuttavista voimista ja mahdollisuuksista . Saatavana olevan kirjallisuuden valossa näyttäisi peräti siltä , että luterilainen näkemys ihmisestä on suorastaan jyrkän kielteinen ja kontrasttiivinen kveekariliikkeen sille näkemykselle , että jokaisessa ihmisessä on terve pohja , jota kasvattajien ja opettajien on mahdollista kutsua esille . Ortodoksinen näkemys Jumalan kuvasta ihmisessä lähestyynee kveekarismien näkemystä ” there is that of God in every man ” .

Juha Siltalan (1992) teos ” Suomalainen ahdistus ” pohtii esimerkiksi kysymyksiä : Ahdistaako luterilaisuus ? Johtuuko suomalaisten taipumus kantaa syyllisyyttä luterilaisuudesta vai sen unohtamisesta ? Psykologisesti voitaneen pitää selvänä , että syyllisyys , riippuvuus ja ahdistus ovat mielenliikkeitä , jotka estänevät tehokkaasti yksilöä saamasta elämästä syvää iloa ja tyydytystä . Integraatio elämän loppusuoralla estyneenä , jos mielen täyttävät edellä mainitun kaltaiset emootiot . Syyn ihmisten kauneusvirheille luterilaiset ovat perustajastaan lähtien löytäneet perisynnistä (Evankelis-luterilaisen Tunnustuskirjat , 1948) . Syyllisyyden tunteet ovat olleet Lutherin elämässä erittäin olennaisia mielenliikkeitä (Lilje , 1950 , Pietilä II , 1932) . Psykoanalytikko Erik H. Erikson (1966) pitää Lutherin identiteettitajua heikosti kehittyneenä . Teologian tohtori Raimo Harjula on teoksessaan (1986) esittänyt jopa toistuvasti ajatuksen , että monissa kulttuureissa syyllisyys on nähty sairastumisen syynä . Niin ikään teoksesta löytyy näkemys , että julkisen häpeän ja syyllisyyden peittämisen tiellä matkaa riittää .

Raimo Harjula viittaa myös teoksessaan (1986) Erik H. Eriksoniin ja Helen Lyndiin pohtiessaan häpeän ja syyllisyyden problematiikkaa . Ortodoksinen näkemys ilmaisee ympäristön voivan toimia myös ” perisyntinä ”. Me synnymme sellaiseen ympäristöön , jossa on helppo tehdä pahaa , mutta vaikea tehdä hyvää . Pahuuden maailma ympäröi ihmistä sukupolvesta sukupolveen . Ihmiset ovat toisilleen esikuvina moneen pahaan . (Railas , 1991)

2. KVEEKARILIIKE

Kveekareiden eli Ystävien Seuran (virallinen nimi The Society of Friends) nimitys ” kveekarit ” esiintyy ensimmäisen kerran v. 1650 (Fox ,1952) . Yhteisö on perustettu Englannissa 1600 – luvun keskivaiheilla. Jäsenmäärä oli vuoden 1945 tienoilla noin 200000 , joista 118000 Yhdysvalloissa, yli 30000 Keniassa, parikymmentätuhatta Englannissa, parisataa kussakin seuraavassa maassa: Ranskassa, Saksassa, Ruotsissa ja Japanissa sekä Kiinassa ja eri Euroopan maissa hajanaisina pieninä 6 – 12 hengen ryhminä. Suomen kveekareiden lukumäärä oli tuolloin yhdeksän . Tietojätti v. 1984 sanoo kveekareiden lukumääräksi 300000. ”Ystävien seuran päätunnukseksi on vakaumus ”sisäisestä valosta” sekä heidän yksinkertainen hartaudenharjoituksensa, missä ei ole erikseen nimitettyä pappia, vaan jokainen on samanarvoinen ja voi siis oman sisäisen näkemyksensä valossa ilmaista ” sanoman ” (Saari – Salomaa-Hillman, 1976, 9). Kveekarit eivät tunnusta kirkollista virkaa, sillä kukaan ihminen ei voi valtuuttaa toista tällaisissa asioissa (Tiililä, 1963, 335). Kveekarit tunnetaan kuitenkin parhaiten ympäri maailmaa aktiivisesta avustustyöstä, mikä aina kohdistuu sinne , missä hätä ja tarve on suurin (Saari – Salomaa- Hillman, 1975 , 9). Mm. Vietnamin sodan aikana kveekarien avustustyö keskittyi sinne (The Friends' Quarterly, April , 1967). Huoltotyötä varten kveekarit perustivat v. 1917 järjestön nimeltä American Friends' Service Committee (AFSC) – Amerikan kveekareiden avustusjärjestö. Tämä järjestö on kiinnittänyt huomiota erikoisesti sotien kovasti koettelemiin alueisiin, katsomatta lainkaan poliittisiin, uskonnollisiin tai rodullisiin seikkoihin. Apua annetaan myös siellä, missä muut järjestöt tai yhdistykset eivät sitä ole jakamassa ja työ suoritetaan aina yhdessä avustettavien kanssa tasaveroisina heidän rinnallaan, ei siis antajan ja vastaanottajan rooleissa. On luonnollista, ettei kveekarien omasta keskuudesta riitä työntekijöitä ” kaikkeen maailmaan” lähetettäväksi. Tämän vuoksi järjestö on huolellisesti valikoituaan kouluttanut pätevää henkilökuntaa vastaamaan tehtävistä kentällä. Vuoden 1940 lopulla avustusjärjestöllä oli kaikkiaan 200 koulutettua huoltotyöntekijää ja heidän rinnallaan 200000 vapaaehtoista, mitä erilaisimpiin uskontokuntiin kuuluvaa miestä ja naista. Palvelu tehdään yli kieli- ja kansallisuusrajojen ja usein mitä vaikeimmissa olosuhteissa. Tällöin pyritään elämään autettavien tasolla ja jakamaan heidän kanssaan vaivat ja vastukset (Saari-Salomaa - Hillman 1975 , 9-10).

Suomeen kveekarit tulivat toisen maailmansodan jälkeen auttamaan ihmisiä Lapin hävitetyillä alueilla. Näiden kansainvälisten yhteyksien pysyvä perintö on Hauholla sijaitseva Viittakiven kansainvälinen opisto (Saari – Salomaa - Hillman , 1975).

Internet ilmoittaa , että kveekareiden avustustoimintaa tällä hetkellä on mm. Balkanilla . Miten tälle ryhmälle on nyt käymässä? Hajoaako kveekarismi? Missä kveekarit voivat olla tien näyttäjinä tänään? Hiljaisuuden viljely on yksi tällainen positiivinen ja valtavan dynaaminen tapahtuma. Se parantaa, hoitaa ja lähettää liikkeelle. Tämän hiljaisen hartauden mukana kveekariliike seisoo tai kaatuu. Jotkut katsovat, että tätä hiljaista jumalanpalvelusta on tehtävä tunnetuksi . Juuri hiljentymistä ja keskittymistä kaipaa nykyaikainen ihminen. Ja se , joka saa asettua hiljaa kuuntelemaan itseään, ei voi olla lopuksi kuulematta Jumalan ääntä (Alhonsaari , 1990, 1993). Tämän tekijä huomauttaa eräästä kveekareiden hiljaisesta hartauskokouksesta, johon osallistui joulukuussa v. 1971 Itä-Lontoossa maailman vanhimmassa setlementtitalossa ” Toynbee Hallissa”. Mainitun settlementin johtajat olivat kveekariparis kunta Birmingham. Tuolloin oli puhjennut sota Intian ja Pakistanin välillä. Istuimme hiljaa. Tämän hiljaisuuden keskeytti rouva Maisie Birminghamin ystävällinen ääni. Hän kehotti meitä , että meidän olisi hyvä noina maailman politiikan levottomina aikoina tukea niitä , joiden tehtävänä oli tehdä tärkeitä päätöksiä Intian ja Pakistanin puolesta. Sen jälkeen istuimme hiljaa ja tuntui voimakkaasti siltä, että tämä dynamiikka voisi vaikuttaa eheyttävästi.

3. ENSIMMÄISTEN KVEEKAREIDEN (THE EARLY FRIEND) KÄSITYS PERSONALLISEN ENERGIAN IDEAALISESTA VAKIINTUNEESTA KESKUKSESTA

3.1 Totuus syvällistä , pinnallinen usein valhetta

Otsakkeen käsite persoonallisen energian vakiintuneesta keskuksesta on William Jamesin terminologiaa (James , 1950, 1981). James´n mukaan tämä persoonallisen energian vakiintunut keskus voi vaihtaa paikkaa ihmisen mielentoiminnassa.” Meissä on niitä vihan lapsia, jotka viihtyvät rotankoloissaan” (James, 1981, 126) . On myös mahdollista, että ihminen voi löytää itsestään positiivisen maaperän, jolle voi rakentaa vankan rakennuksen ja konstruktion (James 1981, 152 – 155) . Jamesia on arvioitu seuraavalla tavalla: Hän integroi pragmatismissaan ja funktionalismissaan sydämen tunteen keskushermoston toimintoihin.

”Consciousness chooses, acting always toward some end. The ceaseless flow of choices affects perception as well as conduct. The mind, in short, works on the data, it receives very much as a sculptor works on his block of stone ” (James, 1950a , 288) . ” A river or a stream are the metaphors by which it (consciousness) is most naturally described ” (James, 1950a , 239) . ” As James recognized , his pragmatism was anti-intellectual in setting heart and head as equals in the search for truth”(Leahey , 1994, 146-147). (Vrt. Neimeyer - Mahoney , 1995, 75 –76). ”James on niiden joukossa, joilla on muodollisia rakenteellisia tukia ja siksi hänellä on historiallista merkitystä. Hän on enemmän kiinnostunut prosessista kuin sisällöstä ” (Leahey , 1994, 150). Tämän kirjoittaja väittää, että kveekareiden ihmiskuvassa ja sen konstruktiossa on jokin sisäinen syy , miksi William James on puhunut niin positiivisesti ja toistuvasti George Foxin aloittamasta liikkeestä . Leahey (1994, 127) mainitsee, että kovasydäminen fyysikko Peirce lopetti yhteistyön Jamesin kanssa, kun tämä alkoi puhua henkilökohtaisen etiikan ja tunteiden toimivuudesta.

Kveekari Thomas Kelly pohtiessaan sitä , mitä meidän aikamme maailma arvostaa ihmisen mielen toiminnassa , toteaa, että mielen toimintamme voi tapahtua useammalla kuin yhdellä tasolla samanaikaisesti. Kognitiiviset haasteet me kohtaamme tietenkin korteksin kapasiteetillamme. Kuitenkin myös limbisillä tasoilla tapahtuu kaiken aikaa tärkeitä mielenliikkeitä. ”There is a way of ordering our mental life on more than one level at once. On one level we may be thinking, seeing, calculating, meeting all the demands of external affairs. But deep within, behind the scenes, at a profounder level we may also be in prayer and adoration, song and worship and a gentle receptiveness to divine breathings ” (Kelly, 1957, 32) . Yhdellä tasolla me voimme kalkuloida ja kohdata ulkoiset haasteet, mutta syvemmällä tasolla tapahtuu kaiken aikaa tärkeää mentaalista elämää. Aikamme sekulaari maailma arvostaa vain tuota ensiksi mainittua tasoa. Tämä johtaa meitä yksipuolisuuteen ja rajoittuneisuuteen (Kelly, 1957) .

Näkemyks , että ihmisellä tärkeät primaariset tapahtumat ovat sisäistä ja syvällistä esiintyy myös psykoanalyysin kehittäjän teorian muodostuksessa kolmesataa vuotta George Foxin jälkeen (Vrt. Schreider 1975 , 402-403) . Erona näyttää olevan väite, että sisäiset impulssit tulevat pintaan muuntuneina ja vääristyneinäkin Freudin klassisen psykoanalyysin väitteissä ja totuus nähdään juuri kielenlipsahduksissa ja virhesuorituksissa. (Freud , 1981, Gay , 1990 , Leahey , 1994 , 66-98). Kun taas George Foxin mukaan sisäinen viisaus on suoraan ja intuitiivisesti ohjaava ihmistä valoon, onneen, ja tämä säteilee mm. rauhantahtoisuutena, koko ihmiskunnan suuren perheen yhteisen onnen näin lujittuessa. Positiivinen ajatus siitä, että niin kauan kuin ihminen elää, hän voi myös kasvaa on väistämättä nähtävissä jo varhaisimpien kveekareiden kasvatuseroissa (Janney, 1853) . Kasvatusmenetelmät ovat kveekarismissa johdonmukaisesti kasvamaan saattamista (Brinton, 1980, 149, Hill, 1973, 73). Ajatus, ettei kenenkään pidä mennä polvilleen kenenkään edessä on tämän metodin johdonmukaista noudattamista. Kveekarit eivät syyllistä ketään eivätkä sido syyllisyydentunteilla ketään toiseen tai toisiin. Syyllisyys esim. sodista on pantu itse asiassa koko ihmiskunnan vastuulle (Hill , 1975 , 73).

Humanistisen psykologian Carl Rogersin teorianmuodostuksessa esiintyy ihanneminä versus valheminä , jonka termin hän on omaksunut Karen Horneyltä . Valheminä syntyy, kun täytyy mielistellä ympäristöä (Dunderfelt, 1993, 82-85). Kveekarit ovat johdonmukaisesti korostaneet, että meidän on kuljettava oma tiemme ja kysyttävä itseltämme, minkälaisen elämän voit itse itsellesi sallia. Esimerkkinä kveekareiden johtajan George Foxin vastaus William Pennille, englantilaiselle aristokraatille ja amiraalin pojalle, joka myös itse kantoi miekkaa ja oli pukeutunut amiraalin juhlapukuun kysyessään Foxilta : ” Pitääkö hänen nyt liittyessään kveekareihin riisua tuo puku ja jättää miekkansa? ”. ” Pidä sitä niin kauan kuin itse voit,” oli Foxin vastaus (van Etten , 1959 , 95). Ja tuli aika, jolloin Penn riisui tuon pukunsa ja jätti miekkansa ja hänestä tuli ihmiskunnan esimerkillisen rauhanvaltion johtaja . Tämän tekijä huomauttaa, että militaristikin lakkaa olemasta militaristi, jos hän menettää tähän tehtävään kannustavat sisäiset impulssinsa. Alkoholistikin tervehtyy vain , jos sisältä tulevat impulssit häntä tähän auttavat.

3.2 George Fox totuuden etsijänä

Foxin identiteettiä on pidetty vahvana ja hyvin kehittyneenä. ” He was an original being no man’s copy ” (Wragge, 1961 , 12). Hän oli omien mielenliikkeittensä herra ja sensitiivinen muita kohtaan (Fox, 1952, XXii- XXiii.). Vaikka hän söi vähän ja nukkui vähän , hän oli vaikuttava ilmestys, väsymätön työssään. Vaikka hänellä oli väsyttäviä matkoja ja toistuvia vankiloissa vietettyjä aikoja hän eli melko vanhaksi. Hänen koko olemuksensa ilmensi uskonnollista majesteettia (Brinton, 1968, 3). Bill Fredrickson kuvasi Selma Rikbergistä , Suomen kveekariryhmän ”sydäntä ” 1940-luvulla: ” Selma oli todella ihmeellinen ihminen, hienostunut persoonallisuus, jossa aivan erikoisella ja hämmästyttävällä tavalla yhtyi kuningattaren olemus vaatimattomaan lämpöön. Hän oli täydellisesti omistautunut sisäiseen elämään ” (Saari-Salomaa-Hillman , 1975, 22-23). Foxin oma lähtökohta oli seuraava nöyrä toteamus: ”I was but a lad, (= poikanen) and I must get wisdom ” (Fox , 1952 , 4) . Vrt. Maailman Terveysjärjestön käsitys psyykkisestä terveydestä: realismi ja tässä päivässä eläminen , tietoisuus omista tunteista eikä niiden projisointia ympäristöön (Vilkkö, 1999, 550). Hänen silmänsä olivat kirkkaat ja joskus ärsyttävätkin (Fox , 1952, 157, Vipont, 1965, 1-10). Silti hän tunnusti ihmismielen pimeätkin puolet, eikä nähnyt asioita musta-valkoisesti (Fox, 1952). Eino Kaila (1946,34) mainitsee F. Nietzschen ihmiskäsityksenä organismin, jossa ” koirat ulvovat kellarissa, mutta kupolissa laulaa enkelikuoro”.

Fox kertoo Journalissaan : ” I ... told him the Devil was raised high enough in him already” (Fox, 1952, 62 –63).

” Kveekarismien mukaan kaikissa ihmisissä asuu Jumalan henki, joskus kyllä nukkuvana ja vääristyneenä” (Saari, 1985 , 245). Hän ei tuntenut syyllisyyttä ja halveksi perisyntiajatusta (Brinton , 1968 , 1 – 32 , myös Brinton, 1980 , Fox , 1980 , xiii). Persoonallinen katarsis tapahtui patologisen kriisin kautta: ” And when all my hopes in them and in all men were gone, so that I had nothing outwardly to help me, nor could tell what to do, then, Oh then, I heard a voice which said, there is one, even Christ Jesus, that can speak to thy condition” (Fox, 1952,11) . Anna Freudin työtoveri Heinz Kohut analysoidessaan narsistisia persoonallisuuden häiriöitä olettaa , että syyllisyyden tunteiden vähäisyys viitannee tavallisesti juuri patologiseen narsismiin persoonallisuuden rakenteessa (Kohut ,1983).

Voitaneen myös ajatella niin, että ihminen voi tietoisesti elää siten, että ei ole mitään katumista, tai ainakaan ei sanottavasti sellaisia poisjättäviä kauneusvirheitä tai tekoja, jotka aiheuttavat joillekin jatkuvaa omien sisäisten tuomareiden edessä seisomista. Vrt. alkusitaattiin : ” I had no regrets for what I had done nor anxiety about the future” (Wright, 1974, 228).

Jos palaamme Freudin ja Foxin näkemyksiin syvien mielenliikkeiden pintaan nousemisesta , edellinen väittää , että ne vääristyvät ja muuntuvat pinnassa, jälkimmäinen taas näkee ne parhaimmillaan suoraan käyttökelpoisina. Arveluttavaa Freudissa on väite , että hän käytti säännöllisesti kokaiinia vuosina 1880 ja 1890 (Leahey, 1991, 67). Ilmeistä on , että addiktioaineilla on assosiaatioita vääristävä vaikutus kuin myös moraalinen krapula tämän jälkeen.

Tässä yhteydessä lienee syytä huomauttaa, että Freudin teorian muodostuksesta ja sisäisten impulssien tietoisuuteen ja edelleen ilmaistuksi tulemista testaa, ovatko nämä mielenilmaukset sosiaalisesti hyväksyttäviä. Jos ne eivät sitä ole, lienee usein niin, että ne jätetään ilmaisematta. Kysyä sopii, paljonko jäi hampaankoloon tai paljonko tuo Jamesin termi rotankoloista sai vahvistusta (James 1981, 126). Kveekareiden liikkeen George Fox sen sijaan sanottuaan, minkä ajatteli, oli pidätettyä ja peräti vankilassa useita kertoja, hänen vaimonsa Margaret Fox samoin kuin myös William Penn. He eivät siis joutuneet kriminaaleina eristetyksi yhteisöstään, vaan ainoastaan nonkonformisteina. Ajatus siitä, että totuus on täällä siroteltu, on helppo löytää kveekareiden ajattelutavasta. Silloin myös aina erilaiset argumentoinnit ja mielipiteiden ilmaisut voivat tuoda yleiseen tietoisuuteen uusia, arvokkaita asioita (Fox, 1952, Ross, 1949, van Etten, 1959).

”The meeting for sufferings”- käsite merkitsee kveekarismissa sitä, että liikkeen johtajien ollessa vainottuja yhteisö pyrki hoitamaan heidän perheensä asioita parhaalla mahdollisella tavalla (Brinton, 1980). ”Liike levisi ankarista vainoista huolimatta ja sen olemukseen on siitä lähtien aina kuulunut tietoisuus, että vakaumuksen puolesta on myös kärsittävä” (Alhonsaari, 1993, 14). On tietenkin olemassa ryhmiä ja yhteisöjä, jotka sanktioivat mielipiteistä, jotka käsittelevät tabuja tai muuten raflaavia aiheita. ”A place where differences are enjoyed” ilmaus löytyy teoksesta: Quakerism a way of life (1981, 79). Kysymys on eri maista tulevista onnittelusta Sigrid Helliesen Lundin 90-vuotismarkkipäivänä 23.02.1982. Suomen puheenvuoron otsakkeessa ovat mainitut sanat. Siinä Elvi Saari aloittaa oman osuutensa ja esittelee Viittakiven työtä, joka sopii erinomaisesti kveekarien ajatteluun. Sellaista uskontoa, joka ei kaikin puolin saa liikkeelle positiivisia voimia jo tässä immanentissa elämässä, George Fox ei pidä muuta kuin korkeintaan heikkona (Fox, 1965, 1 – 239). Elämänsä viimeisellä veräjällä George Fox sanoi:

”I am clear, I am fully clear” (Fox, 1952, 752). Tämä voidaan tulkita oman elämän hyväksymisenä ja integraationa.

3.3 William Penn ja kveekarit Yhdysvalloissa

William Pennin johdolla kveekarit tulivat Yhdysvaltoihin. Heidän laivansa nimi oli ”The Wellcome”. Paitsi, että Pennillä oli mukanaan Englannin kuninkaan lupakirja tähän Pennsylvanian nimen myöhemmin saaneeseen territorioon, hän myös tahtoi maksaa tästä maasta paikallisille Delaware – joen varren intiaaneille. Näille ei myyty rommia, kuten tapahtui jossakin Yhdysvalloissa. Intiaanit jättivät kveekarit rauhaan, vaikka heillä muualla USA:ssa oli yhteenottoja valkoisten kanssa. Yksi viisas ohje, jonka Penn antoi siirtokuntalaisilleen oli seuraava: ”Kun kohtaamme erilaisia ihmisiä, meidän tulee ensin kysyä itseltämme, entäpä, jos meillä on jotakin oppimista noilta toisilta.” Sama ajatus esiintyy (Brinton, 1980, 160) John Woolmanista, joka kävi intiaanien luona. Myös noidat häipyivät Pennsylvaniasta. Viimeinen noitaoikeudenkäynti tapahtui seuraavalla tavalla: ”Mutta, kun noita ilmestyi Pennin eteen, tämä kysyi häneltä: Oletko sinä noita? Oletko lentänyt ilmassa luudanvarrella?. Olen, nainen vastasi.

Salissa haukottiin varmaan henkeä hämmästyksestä. Penn sanoi, että jos nainen pystyi lentämään luudanvarrella, tällä oli ehdottomasti oikeus tehdä niin. Hän ainakaan ei tiennyt mitään lakia, joka kieltäisi sellaisen. Hän suositteli, että nainen vapautettaisiin. Valamiehistö oli samaa mieltä, eikä Pennsylvaniassa kuultu noituudesta enää sen jälkeen mitään”. (Gascoigne , 1978 , 215 – 216) . ”Ei sillä perusteella , että on noidan maineessa voida tuomita ketään” (Brinton, 1980, 155). Tämä osoittaa, että erilaisiin ihmisiin ja heidän ehkä erilaisiin mielenliikkeisiinsä sekä harrastuksiin suhtauduttiin avaramielisesti . Ja noidat häipyivät kveekareiden territorioista.

Kveekareiden johtamalla ja perustamalla Pennsylvanialla on paitsi ilmeisen oikeudenmukaisten ja avaramielisten lakien kautta johtoasema pitkäänkin USA:n valtioiden joukossa myös koko ihmiskunnan historiassa rohkaiseva status siinä, että se pysyi pystyssä lähes sata vuotta ilman armeijaa. Delaware-joen varren intiaaneja pidettiin erittäin vihamielisinä, kuten jo aiemmin sanottu. Kveekarit eivät vaihtaneet rommia intiaanien kultaan, vaan karttoivat niitä metodeja, jotka levittivät eurooppalaisten rappioilmiöitä heidän keskuuteensa. Aiemmin on sanottu, että kaupankäynnissä intiaanienkin kanssa he pyrkivät Fair-play-periaatteen toteutumiseen (Hepworth Dixon , 1851 , Kivelä , 1991, van Etten , 1959).

Totuus on, että Pennsylvanian rauhanvaltion menetettiin William Pennin jätettyä vastuun ja palattua Yhdistyneeseen Kuningaskuntaan. George Fox, William Penn ja lukuisat muut kveekarit on haudattu Lontooseen Bunhill Fields cemetery at Jordans (van Etten 1959). Tämän kirjoittaja väittää, että Troijan puuhevonen pääsi yhteisöön sillä tavalla sisälle kuin aikanaan Grimaldin soturi Monacon linnakkeeseen munkinkaapuisina (Hart Davis, 1982, 67). Koska Pennsylvaniassa oli täydellinen uskonnonvapaus, tämä merkitsi sinne vapaata pääsylippua Euroopassa vainotuille protestanttisille ryhmille, jotka eivät pystyneet elämään rauhassa ja sovussa Delaware-joen varren intiaanien kanssa - ja aseet puhuivat sittemmin (Brinton , 1980, Kivelä , 1991 , van Etten 1959). John Woolman on erityisen paljon taistellut neekerijoukkoa vastaan kaikkialla Yhdysvalloissa (van Etten , 1959, Woolman, ei painovuotta). Kulttuuri-ihmisen mielestä ehkä riipaisevin painotuote orjakäytöksestä lienee Harriet Beecher Stowen: Uncle Tom’s cabin,(The New Webster’s International Encyclopeda , 1994 , 1042) jonka kristillisistä motiiveista lähteneen kirjailijattaren kättä puristaessaan kuuluu Abraham Lincoln sanoneen:

” Tässäkö on se hento, pieni rouva, joka aiheutti Yhdysvaltojen orjasodan? ”(Lähde: FM Hilja-Esteri Kupiainen luento) . Kveekareille orjien pitäminen oli mahdottomuus. Se soti kaikkia triviaalimpiakin equality-periaatteita vastaan (Brayshaw , 1969 , Kivelä , 1991).

3.4 Elizabeth Fry Euroopan psyykkisesti sairaiden ja vankien tukena

Euroopan vankilareformissa on ollut keskeisenä seuraava ajatus: vankeus ei saa olla kostotoimi, vaan kasvatus johonkin positiivisempaan. Edelleen tässä reformissa ei haluttu julistaa sotaa vaan rauhaa kriminaaleille. Madame Tussaudin vahakabinetissa Lontoon Baker Streetillä on ns. kauhujen luola (the Chamber of Horrors), jossa on valaiseva esimerkki Englannin vankilaoloista 1800 – luvun alussa.

Itä – Lontoon slummien keskellä sijaitsi kaikkein pahamaineisin vankila, josta vieläkin muistuttaa Newgaten selli, jossa vangin silmät ovat tuskaa täynnä. Hän talloo siellä omia eritteitään ja rottakin on hänen seuralaisenaan. Viinan salakuljetus ja sen jälkeen humaltuminen oli 1800 - luvun Englannin vankiloissa tuttua. Mielenliikkeet, assosiaatiot ja niiden ilmaiseminen olivat tämän jälkeen entistä enemmän järjestäytyntä yhteiskuntaa vastaan. Näissä maastoissa eläneet saivat peräseinäkseen Elizabeth Fryn, o.s. Gurneyn (1780 – 1845), joka kuului syntyperänsä kautta sukuun, joka omisti nykyisen Barclay's Bank Limited'in. Elizabeth Fryllä oli vaikutusvaltaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskuntansa auktoriteetteihin. Tutustuttuaan eri puolilla Yhdistynyttä Kuningaskuntaa, mm. Liverpoolissa, vankilaoloihin, hän käynnistyi mielisairaiden ja vankien hoidon reformiliikkeen, joka levisi Englannista Ranskaan ja muualle Euroopan mantereelle. Elizabeth Fry uskoi jopa rikosten teille joutuneiden mahdollisuuksiin ympäristön tuella löytää se positiivisen energiansa solmukohta, joka oli avattava, jotta elämä voisi saada uuden positiivisemmän sisällön ja tehtävän. ”Criminals did not irritate her”(Kent, 1962, 66). Edelleen hän tunsu sen politiikan, jossa ajatus kulki seuraavasti: ” Pois silmistä, pois ajatuksista.” Yleisesti tiedetään, jos kriminalismi periytyisi, Australiassa olisi prosentuaalisesti paljon rikollisia. Tähän epäkohtaan Elizabeth Fry tarttui. Hänen aikansa karikatyyri kuvaa hänet ja veneen, jossa on lastina Madame Tussaudin kauhujen luolan viekassilmäisten naisten kaltaisia olentoja. Erityisesti Elizabeth Fry iski epäkohtaan viedä naisvankeja Australiaan (to export women criminals to Australia (Kent , 1962). Tämä ajatus esiintyy myös Ståhlbergilla (1939, 359-360). Näistä toimenpiteistään hän on saanut arvonimen ” Vankien äiti ” ja nimen Amongst the Makers of Britain. Sikäläisten merkittävimpien naisten ryhmä on : Elizabeth I, Florence Nightingale, Victoria , Elizabeth Fry. Elisabeth Fryn , hyvyyden voimien esiin kutsujan elämän loppusuorasta kerrotaan hyvin kauniisti (Kent , 1962, 134 – 135). Sekin voidaan tulkita syväksi integraatioksi ja oman elämän hyväksymiseksi. Psykologian maailma tuntee ranskalaisen Philippe Pinelin , joka irrotti kahleet mielisairailta. Suomen Lapinlahden sairaalahan rakensi sittemmin terapiansa Pinelin linjoille. Tämän kirjoittaja ei ole löytänyt varmuutta siihen oliko Pinelillä ja Elizabeth Fry'llä yhteyttä (Dunderfelt, ym. 1993 , Kent, 1962 , King Lewis, 1909).

Tämän tutkimuksen tekijä huomauttaa käynnistään Anjalan kartanossa Matilda Wreden huoneessa keväällä v. 1971: Sanoin ääneen hämmästykseni, mitä siellä näin. Opas kuuli tämän ja kysyi: ” Voisinko sanoa , ketä eräs pieni taulu esitti?” Sanoin mielelläni voivani. Taulu on siellä todennäköisesti vieläkin ja se esittää kveekareiden liikkeessä tunnettua kuvaa, jossa Elizabeth Fry on saapumassa Newgaten selliin. Tutkin kirjallisuudesta , löytyykö mainintoja Matilda Wreden yhteyksistä kveekareihin. Sain selvitettyä mm. sen, että hän kävi pari kertaa Englannissa. Hän tapasi siellä kerran Elizabeth Fryn ystävän , jota ilahdutti , että vapaaherratar Wrede oli omaksunut saman työtavan vankeinhoidossa.

Kuten tunnettua Vankeinhoitohallinto kielsi v.1912–1913 Matilda Wreden vankilatoiminnan. Tätä ennen mm. Hämeenlinnan vankilasaarnaaja Böök ei antanut Matilda Wreden mennä yksin, ilman saarnaajaa, vankien luo. Neiti Wrede kuului Vapaakirkkoon ja luterilaiset papit ilmaisivat huolensa , että hänen julistuksensa oli vieras luterilaisen kirkon dogmaattisten perusteitten mukaan .

Matilda Wreden uutta luova toiminta ja aikanaan edellä oleva korkean eettinen näkemys johti hänet myös rakennuttamaan Anjalan kartanosta erotetun Rabbelsingin kartanon maalle Toivola-nimisen vastaanottokodin yhteiskuntaan palaaville vangeille. Se, että hän kelpuutti Elizabeth Fry'n kuvan seinälleen, osoittaa tämän kirjoittajalle, että Elizabeth Fry'n psykologinen näkemys: ”Vankeus ei saa olla kosto, vaan , jos mahdollista kasvatus johonkin parempaan” eli myös Matilda Wredessä . He eivät kumpikaan tukeneet sairauden ja negatiivisuuden voimia, vaan terveyden voimia (Fogelberg , 1922, Pohjanpalo-Jääsalo-Rantavaara, 1977, Ståhlberg ,1939 , 1951).

Suomen vankeinhoidosta huolestuneet englantilaiset kveekarit olivat tehneet matkan vuonna 1812 Suomen kautta Venäjän tsaarin puheille ja näin kiinnittäneet huomiota tähän epäkohtaan (Saari , 1985). ”Kaikin tavoin hyvinvoipa ja onnellinen ihminen on psykologian suuri tavoite”.(Suomen mielenterveys-seuran johtajan mukaan.) Pirkko Lahti päätti kerran esitelmänsä juuri tähän ihannenäkemykseen. On kiistatonta, että jo ennen tämän kirjoittamista Elizabeth Fryn metodi oli säteillyt Suomeen asti. Tänään hänen syvä viisautensa on järkevä työtapa vankeinhoidossa.

4. KVEEKAREIDEN METODIT IHMISEN RAKENTAMISEKSI WILLIAM JAMESIN JÄLKEEN 1900 – LUVULLA

4.1 Suhtautuminen psyykkeä muuttaviin (psykedeelisiin) aineisiin.

George Fox ei tarvinnut mieleen vaikuttavia aineita. Piste i:n päälle hänen loukkaantumisensa Englannin kirkon pappeihin oli, kun eräs heistä Mancetterissä Warwickshiressa kehoitti häntä ottamaan tupakkaa ja laulamaan psalmeja psyyken rauhoittamiseksi. Hänelle riittivät nyt Englannin kirkon laulut ja pappien viisaudet (Fox, 1952). Aiemmin on tuotu valoon, etteivät kveekarit myyneet rommia intiaaneille. He eivät myöskään tarvinneet itse stimulanseja keskushermostollaan saadakseen hyvän olon tunteen. Kaikki, mitä he tässä tarvitsivat ,oli heissä itsessään. Sama johdonmukaisuus seuraa Ystävien yhdistystä yhä (Wistar Comfort, 1945). James : ” Alkoholin ja muiden psykedeelisten aineiden ollessa kokeilun asteella, siis addiktiota ei ole vielä syntynyt, niiden käyttäjät tavoittelevat jotakin parempaa tyhjyyteensä . Tätä voidaan rinnastaa mystiikkaan (James, 1981). Tämän kirjoittaja on ollut v. 1971 stipendiaattina kveekareiden Woodbrooke Collegessa Englannissa. Laaja maa-alue Birminghamin kaupungin eteläpuolella kuului aikanaan George Cadburyn, suklaatehtailijan omistukseen. Tälle alueelle muodostuivat aikanaan Selly Oak Colleget paljolta siksi, että ekumeeniset kveekarit toivottivat tervetulleiksi myös kaikki ne, jotka halusivat. Eri kirkkokuntien colleget ovat olleet mm. Englannin lähetystyöhön menevien koulutuskeskuksia. Alueella ei ole vielääkään yhtä ainoata pubia. Näin on kunnioitettu kveekareiden periaatteita (Lähde Anne Roussel, M.A. the lecturer in English at Selly Oak Colleges).

” In view of the evils arousing from the unwise use of alcohol, tobacco and other habit-forming drugs, consider how far you should limit your use of them or whether you should refrain from them altogether” (Kveekariuutiset / Kväkarnyheter / Finnish Quaker News Nro 1/ 1998 , 6 – 7). Edellä oleva lainaus osoittaa, että ensimmäisten kveekareiden alkoholipolitiikka on muuttumaton nytkin. Valistustyö ja terapia tämän ongelman kohdalla jatkuu. Alkoholistinkin on löydettävä oma terve pohjansa ja omat positiiviset juurensa, muuta tietä terveyteen ei ole.

4.2 Liike-elämän moraalit ja pelisäännöt ja näiden seuraukset

Kveekareiden liikkeen alkuajoista lähtien suuntautuminen liike-elämään ja käytännön aloille on ollut silmiinpistävä. Englannin kirkko ohjasi myös asioita niin , etteivät muut kuin anglikaanit päässeet parlamenttiin tai julkisiin virkoihin. Kveekarit eivät sinne edes pyrkineet. Aluksi kveekariliikemiehiä karsastettiin, mutta kun huomattiin, että heidän Yes oli Yes ja No oli No; toisin sanoen he olivat rehellisiä, heihin alettiin luottaa (Fox ,1952). Ahkera, yksinkertainen elämä johti samaan kuin aikanaan kalvinistien Sveitsissä. Jatkumo oli seuraava: Yksinkertaisuus – ahkeruus – taloudellinen menestys. Lopulta Englannin monet johtavat pankitkin joutuivat kveekareiden haltuun ja johtoon. (Fox , 1980, xx , Nelson , 1948 , van Etten , 1959 , 59 – 76). William Stuart Nelsonin teoksessa (1948) on viittaukset Weber–Troeltz teeseihin, jotka ovat analysoineet mm. varhaiskapitalismin kehdon olleen juuri kalvinistisessa kristillisyydessä. Max Weberin: ”Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki ” mainitaan myös seuraavassa teoksessa. (Gay,1990,643). Suomessa Tampereen alkaessa kasvaa teollisuuskaupungiksi oli yksi sen yritteliäimmistä patruunoista James Finlayson Skotlannista Suomeen muuttanut kveekari (Alhonsaari, 1993). Myöhemmin hänen teollisuuslaitoksensa levittäytyivät myös Forssaan. Jokainen ymmärtää, että tällainen leivisköiden hoitaminen säteili turvallisuutta monille perheille.

4.3 Rauhentyö ja sotien uhrien parissa tapahtuva auttamistyö (relief work)

” I lived in the virtue of that life and power that took away all reasons of wars ” (Fox , 1952 , van Etten , 1959). Tämä kveekariliikkeen perustajan linja on johdonmukaisesti kulkenut tähän päivään (Toynbee, 1959). Pennsylvania rakennettiin tällekin peruspilarille, jonka pettämisen voidaan katsoa johtuneen siitä että myöhemmin Pennsylvanian auktoriteettien joukossa esiintyy muita kuin kveekareita. Eurooppa oli saanut heidät lähtemään tähän rauhanvaltioon ja turvapaikkaan, mutta he itse aiheuttivat sisältäpäin halkeaman perustuksiin. Pennin viisas ohje: ” Kun kohtaamme erilaisia ihmisiä, meidän tulee ensin kysyä itseltämme, jos meillä on jotakin oppimista noilta toisilta”, on viisas ohje yhä vielä eikä edes utopistinen. Se on varsin suositeltava koko ihmiskunnan yhteisen suuren perheen yhteisen onnen rakentamiseksi ja lujittamiseksi (Hepworth Dixon , 1851, van Etten , 1959) Yhteisvastuu sodista merkitsee kollektiivisen syyllisyyden käsittelyä (Brinton , 1980, 173). Sama ajatus esiintyy Hillillä(Hill ,1973, 73).

Tämän tekijä huomauttaa, että arvostamani kollega ja opettajani teologian tohtori honores causa Irja Kilpeläinen mainitsi kerran meille nuoremmille teologeille :

” Kuulun niihin ihmisiin jotka menettivät omaisiaan toisen maailmansodan uhreina. Olin mukana Helsingin pommituksissa , jolloin vainajia saattoi olla jopa kaduilla ja ihmiset huusivat ahdistuksissaan. Kuitenkaan en koskaan nimennyt suuntaa, mistä tämä paha oli kotoisin. Minusta tuntui, että koko ihmiskunta oli syvästi joutunut pahan valtaan ” (Kilpeläinen, luento). ”The evil results of war – hatred, brutality, callousness to suffering and deceit – are spiritual and moral rather than material ” (Brinton , 1980, 164).

Kveekariliikkeen suuri voitto 1900 –luvulla on ollut Nobelin rauhanpalkinto v. 1947. Silloin sen saivat yhdessä American Friends’s Service Committee = Amerikan kveekareiden avustusjärjestö ja Ison Britannian ja Yhdysvaltojen kveekarit (van Etten , 1959, 139 – 140). Se merkitsi seuraavaa tunnustusta: Aina silloinkin, kun kristilliset kirkot ovat antautuneet kiihkoisänmaallisuuden palvelukseen ovat kveekarit kuitenkin kuuluttaneet: ihmiskunta muodostaa yhden ja saman perheen riippumatta rodusta, ihonväristä, uskonnollisesta tai poliittisesta näkemyksestä (Wasson, 1987). Ensiksi Norjan Nobel komitean puheenjohtaja Gunnar Jahn avauspuheessaan sanoo kveekareista ” It is not in the extent of their work or in its practical form that the Quakers have given most to the people they have met. It is in the spirit in which this work is performed. ” Hän totesi: ”The Quakers have shown us that it is possible to translate into action what lies deep in the hearts of many: compassion for others and the desire to help them.” (Wasson , 1987 , 16) sitten AFSC: n , puheenjohtaja Henry J. Cadbury lainasi William Pennin sanoja kolmen vuosisadan takaa: ” A good end cannot sancitify evil means; nor must we ever do evil, that good may come of it... Let us then try what love can do.” The AFSC adopted as its motto in 1967, ”To see What Love Can Do” (Wasson , 1987 , 16) . Toisen kerran Nobelin rauhanpalkinto on tullut kveekareiden liikkeeseen kuuluneelle yksityiselle henkilölle Philip Noel-Bakerille v. 1959 hänen johdonmukaisesta toiminnastaan aseista riisumisen ja ydinaseitten poistamisen hyväksi (Wasson , 1987) . Yksi huomautus on löytynyt Foxin pasifismista. Se koskee hänen ohjettaan Karibian meren saaren ryöstäjiin suhtautumisessa. Hänen mukaansa kveekareiden ei tullut itse ampua , vaan heidän piti ilmoittaa saaren kuvernööreille, että nämä järjestäisivät nuo ikävät asiat. (Fox , 1980) .

4.4 Ihminen , jonka energia virtaa vapaasti

Kveekarit eivät pyrkineet sopeutumaan vallitsevan yhteiskunnan valtavirtausten käyttäytymiseen. He eivät myöskään vaatineet jälkikasvuun tai muuten lähellä elävää astumaan omiin jälkiinsä (Brinton , 1980 ,149-151). C. G. Jungin psykologiassa esiintyy ajatus suuresta ja hyvästä äidistä , josta kuitenkin voi kehittyä kauhea äiti , joka huutaa lapsensa perään: ” Älä jätä minua”. Tavallisesti hän ei sano tätä suoraan , vaan herättämällä lapsessa syyllisyyden tunteita (Jung , 1966 , 1991a , 1991 b , Bennet , 1968) .

Teoksessa: ” Mitä Jung todella sanoi ” :

” Äitikompleksissa on tavallisesti kaksi puolta nainen, joka on täydellinen äiti, imee myös kaiken elämän lapsistaan, koska hänellä ei ole omaa elämää, ja samalla poika osoittaa vakuuttavasti kaikin mahdollisin ylevin perustein, miten hän ei voi milloinkaan jättää äitiään ” (Bennet ,1968, 92). Helinä Siikala ajattelee :

” Lapseni ,

Maaialle minä sinut synnytin,

että hymyilisit hymyn heidän ilmeettömille kasvoilleen,

antaisit kukastasi tuoksun ja värin heidän arkeensa,

laulaisit hiljaisuutta heidän kiireeseensä,

nauraisit iloa heidän tyhjyyteensä,

menisit heidän luokseen sateisina päivinä,

Menisit,

Katson kun menet

Ja sylini ikävöi sinua,

Mutta elämälle minä sinut synnytin, elämää rakastamaan,

lapseni,

en itselleni . ”

(Siikala, 1977, 62)

Edellä esitetyllä on syvä yhteys siihen dynamiikkaan, joka kveekarismien mukaan on voimanlähde ihmissuhteissa. Mustasukkaisuus on sen mukaan täysin vastakkaisessa ilmiansuunnassa kuin rakkaus. Rakastavalle riittää, että rakas ihminen on tai jopa, että hän tai he olivat. Toisin sanoen rakkaus on olemassa vain itsensä takia , ei sen tyydyttämisen takia. Rakastava ei esitä mitään vaatimuksia rakkautensa kohteelle. Tämä ajatus on myös löydettävissä (esim. Neimeyer – Mahoney, 1995, 299). Riippuvuus ja rakkaus ovat täysin vastakkaiset : voimien kuluttaminen versus voiman lähde. Kveekareiden liikkeen ensimmäisiin johtajiin tämä pätee. George Foxin ja hänen vaimonsa välinen ihmissuhde näyttää toimineen voimanlähteenä jopa silloin kun toinen heistä oli vangittuna Lontoossa ja toinen (Margaret Fox) Lancasterissa Keski-Englannissa (Ross,1949,119, 218, 220 - 236). Se, että riippuvuutta esiintyy yleisestikin, ei pois sulje ideaalia mahdollisuutta, ettei sitä esiinny lainkaan. Tämän tekijä on tietoinen, että korkeatkin auktoriteetit pyrkivät osoittamaan riippuvuuden kuuluvan ihmissuhteisiin: ” On ihmisiä, jotka väittävät, etteivät he ole tunteneet tai eivät pysty tuntemaan mustasukkaisuutta. Tällaisiin väitteisiin on syytä suhtautua epäillen, koska mustasukkaisuuden kokeminen on samalla tavalla perusolemukseemme kuuluva kuin muiden tunteiden esim. ilon ja surun kokeminen.” (Achte – Vauhkonen ,1980 , 63). Riippuvuudesta on mielenkiintoista todeta kuinka kulttuuriantropologi Margareth Mead on tutkimuksissaan päätenyt siihen, että esim. Samoa -saarella mustasukkaisuutta on pidetty syntinä (Leahey , 1994 , 233) Nancy Friday toteaa : ” Aloin tämän asian tutkimisen intuitiivisesti vakuuttuneena siitä, että mustasukkaisuuden juuret ovat epätäydellisessä irtautumisessa, separaatiossa , mikä on yksi psykologian valitettavia ammattitermejä (Friday ,1987, 22). Ihmisen täysi tasavertaisuus (equality) liittyy myös ihmissuhteen ideaaliseen ja toisen loukkaamattomuuden perustaan. ”

Elämää Englannissa 1600 – luvulla on luonnehdittu kohteliaan pinnalliseksi. Tähän ilmapiiriin kuuluivat hatun nostamiset ja kumarrukset varsinkin sosiaalisesti ylempien edessä. Ihmisiä kohdattaessa esitettiin nämä kohteliaisuudet, mutta takana päin saatettiin puhua pahaa tai nauraa heille. Foxin pureva kritiikki kohdistui tällaiseen epäaitouteen (Wragge, 1961, 28). Fox kertoo itse omaelämäkerrassaan noista turhista kohteliaisuuksista, jotka kohdistettiin varsinkin yhteiskunnan silmätekeviin. Kohteliaisuusmuotoa ”You” käytettiin arvokkaista henkilöistä, kun taas palvelijoita puhuteltiin yksikössä ”thou-thee” – muodoilla. Fox sinutteli kaikkia, eikä suostunut ottamaan hattuaan pois päästä kenenkään ihmisen edessä (Fox ,1952, 32 – 33). Kveekarit korostavat yhä periaatetta, ettei kenenkään pidä mennä polvilleen kenenkään eteen. Tämä on tasavertaisuuden yksiselitteisyyttä (Wragge, 1961, 28). Tasa-arvo pätee myös eri sukupuolten välillä. Nainenkin voi puhua jopa kirkossa ja kveekarien kokoushuoneissa (meeting houses) (Fox , 1952, 24). Voimme todeta, että kysymys ”naispappeudesta” on ratkaistu periaatteessa jo kveekariliikkeen alkuaikoina 1600 – luvulla. Huomautettakoon kyllä, että kveekarismihan ei hyväksy koko kirkollista virkaa siinä mielessä , että joku olisi toista etuoikeutetumpi. V. 1274 kuoli länsimaisen tieteenfilosofian aristotelis-tomistisen tradition yhä kiistaton toteuttaja Tuomas Akvinolainen. Väitän, että peruslinja hänellä ja kveekareilla on lopultakin sama ja se, mitä hän on sanonut seuraavin viisain sanoin: ” Lääkäri ei voi parantaa potilasta, opettaja ei voi opettaa oppilasta”. Mitä he voivat? ” Parhaimmillaan lääkäri voi auttaa potilaassa itsessään olevia terveyden voimia löytymään tai energian solmuja avautumaan. Opettajaa ei edes kuunnella, kunnes oppilas tulee tiettyyn maaston kohtaan ja huomaa, että hänen opettajallaan on kartta kädessään, juuri se, mitä minä nyt juuri tarvitsen vaikeassa tai helppokulkuisessa maaston kohdassa, mutta samalla aaltopituudella kuin opettaja ” (Deferrari , 1948). Tämän tekijä huomauttaa, että länsimaisen tieteenfilosofian toinen päälinja on ns. galileinen traditio, joka johti mm. positivismiin ja empirian korostukseen tieteellisissä tutkimuksissa. Kirjallisuuden professori ja tanskalaisen kirjailijatar Karen Blixenin lähellä elänyt mies kertoi television kautta koko maailmalle: ” She was conscious, we were not”. Toivottavasti heistäkin tuli tietoisia ihmisten voimista ja mahdollisuuksista.

5. LUTERILAINEN KÄSITYS IHMISEN MAHDOLLISUUKSISTA

Lutherin ja hänen työtoverinsa Philip Melanchtonin laatimien Tunnustuskirjojen sivuilta voimme saada valoa ihmiskäsitykseen sellaisena kuin se elää niissä maissa, joihin luterilaisuus levisi aikanaan Saksasta (Tunnustuskirjat , 1948). Syyllisyyden tunteet ovat kaikesta päätellen olleet Lutherin elämässä erittäin olennaisia mielenliikkeitä (Lilje , 1950, Pietilä II ,1932, 294, 320-337). Tämän tekijä huomauttaa viitatessaan Elvi Saaren ja Maire Salomaa – Hillmanin teoksen (1976 , 37 –38) mainintoihin fennogermaaneista muistutuksena äsken käydystä sodasta ja sen olosuhteista sekä Kari Virolaisen väitöskirjaan ”Elinikäinen Taakka ” (1999), että tuskin voidaan löytää kuluttavampia esimerkkejä syyllisyydestä ja häpeän tunteista , joita on siitä lähtien kannettu .

Yleisesti nämä syyllisyyden tunteet ovat peräisin yksilöistä ja häpeän tunteet taas ovat yhteisön herättämiä. Aluksi yhteisö hyväksyi ja ihailikin niitä , jotka seurustelivat aseveljien kanssa . Kun olosuhteet ja sodan kulku sitten muuttuivat , syyllisyys kasaantui yksilön harteille ja julkinen häpeä vielä monta potenssia enemmän samoille kantajille. ” Vaikka ihmiset ovat sota-aikaa muistelllessaan pystyneet itse eheyttämään elämäntarinaansa ja nostamaan elämänsä myöskin hyviä muistoja esille, kantavat monet edelleenkin avoimia haavoja raskaista kokemuksistaan. Monen elämää piinaavat kauhumuistikuvat ja yhä uudelleen mieleen palautuvat ikävät muistot. Moni kantaa sota-ajalta peräisin olevaa syyllisyyttä ja on taakoitettu häpeällä. Ikävät muistot, häpeä, syyllisyys, kertomattomat salaisuudet, taakat ja traumat rasittavat hyvää vanhuutta”(Virolainen,1999, 3). Veikko Tähkä huomauttaa teoksessaan (1997) kuinka eräs juutalais- kristillisen kulttuurin syvään juurtunut perinne on kärsimyksen , marttyyriuden ja uhrin ylistäminen. Edelleen henkilökohtaisen mielihyvän tai ylpeyden myöntäminen omista aikaansaannoksista saa helposti asianomaisen työn ja elämänuran näyttämään vähemmän kiitettävältä.

Itsekkäitä motiiveja on paljastunut , minkä välittömästi koetaan vähentävän hänen tekojensa arvoa . Vertailun vuoksi voi huomauttaa, mitä aiemmin on tuotu valoon tässä tutkimuksessa, ettei kveekareiden George Fox näytä juuri painiskelleen omien syyllisyyden tunteiden kanssa, hän jopa halveksi perisyntiajatustakin (Brayshaw , 1933, 161, Hill, 1973, 73, myös Johdannon alkusitaatti (Wright , 1974, 228). Luterilaisen kirkon nimekäs polun pään löytäjä edustanee varsin erilaista persoonallisuutta kuin George Fox. Luterilaisen kirkon Tunnustuskirjat pyörittävät melko paljonkin ajatusta perisyntistä ja ihmisen perinpohjaisesta kieroutuneisuudesta ja antavat näille käsitteille melkoisestikin palstatilaa. Kysyä sopii, pääsevätkö nämä pohdiskelut asialliseen lopputulokseen. (Tunnustuskirjat 1948,457–467) .

Kveekarismista on tullut arvostettu rauhanliike (Tiililä,1963,336). Sen sijaan luterilaisuuden suhde sotaan on relativoitu ja tämä asenne jatkuu yhä, vaikka Kirkkojen maailmanneuvosto on Uppsalassa v. 1968 julistanut, ettei ole olemassa oikeutettuja sotia . Luterilaisillehan oikeutettujen sotien on yhtä kuin puolustus- sotien käyminen on luvallista (Tunnustuskirjat, 1948 , 29- 30 , 91- 92 ,180- 181). Vaikuttaa johdonmukaiselta, että luterilaisuus hyväksyessään yksilön negatiiviset tunteet ja ehkä näin myös viihtyy William Jamesin mainitsemissa rotankoloissa (James ,1981,126) ja painottaa samalla ihmisen perinpohjaista kieroutuneisuutta, joka johtuu viime kädessä juuri perisyntistä (Tunnustuskirjat , 1948 , 457- 467) . Luterilaisuus hyväksyy loogista kyllä senkin, että nämä negatiiviset tunteet, joita vahvistavat yhteisönkin samanlaiset tunteet, puetaan myös teoiksi tarpeen vaatiessa ja aseet alkavat puhua . William James kyllä kultivoituneisuudessaan ja hienotunteisuudessaan näyttää arvostavan syvästi Lutheriakin antaessaan tunnustuksen: ” Mutta Lutherin kristillisen näkemyksen leviäminen kulovalkean tavoin silloin, kun se oli tuore ja uusi asia, osoittaa, että se hyvin sopii ihmisen mentaalisen rakenteen syvimpiin alueisiin ” (James , 1981, 186) .

Kun tämän kirjoittaja olettaa, että Lutherin reformatorinen peruslöytökin ” Vanhurskas on elävä uskosta ” (Room 1:16 – 17) jäi hänelle vain järjen tasolle, William James antaa tunnustusta sekä tämän Lutherin ajatuksen intuitiivisuudelle että myös integraatiolle järjen ja muun mentaalisen tapahtumisen välillä .

Puhuessaan uskosta Luther tarkoitti, että Kristus on todella suorittanut tehtävänsä, ja tällaisena se on älyllisesti omaksuttua uskoa johonkin. Tämä on vain yksi puoli Lutherin uskoa. Toinen puoli ei ole intellektuaalinen asia, vaan välitön intuitiivinen varmuus, että minä, juuri tämä yksilö ja juuri tässä paikassa, puolustelematta itseäni, olen pelastettu nyt ja ikuisesti (James, 1981, 186).

Psykoanalytikko Erik H. Erikson (1966) pitää Lutherin identiteettitajua heikosti kehittyneenä. Tämän tutkimuksen tekijän aiemmassa pro gradu-työssä teologian maisterin arvoa varten tulee esille sama ajatus Lutherista amerikkalaisen Walter Rauschenbuschin mukaan. Hänen analyysiaan on seuraava: ”Lutherin irrottautuminen pelon ilmapiiristä oli hankala. Hänelle tuli ahdistavaksi kysymys: ”Miten löydän armollisen Jumalan?” Kristuksen ruumiin kulkueen” mennessä ohi hänellä oli tuskanhiki.” Tämä kaikki johtui Rauschenbuschin mukaan siitä, että Luther oli ollut säännöllisesti vanhempiensa ja opettajiensa piestävänä. Hän oli oppinut pelkäämään kaikkea. Tämä sama asetelma näkyy siinä, että ihmiset rikastuttivat kirkkoja suunnattomilla lahjoilla, siinä toivossa, ettei Jumala tekisi heille mitään hirvittävää. Poliittinen despotismi niin ikään vei siihen päätelmään, että Jumala on analoginen sille, siis despotti (Rauschenbusch, 1918, 173 – 174, 1924, 4). Luther lienee asunut huonomman katon alla kuin he, jotka saavat kasvaa kveekareiden perinnettien mukaan omaehtoisesti. Tämän tekijä pitää outona ja kehityksen esteenä sitä, että Lutherin seuraajat yhä lammasmaisesti seuraavat ja toistavat seuraajina sitä, mitä tämä polun pään löytänyt edelläkävijä käsitti oikeaksi. Kaukana ei ole väitteeni, että kveekarismien inhimillistä taustaa vasten luterilaisuus näyttää kaikkea muuta kuin tukevan kasvua, pikemminkin se tukee staattisuutta ja persoonallisuuden negatiivisessa mielessä infantiileja, kehittymättömiä, jopa sairauden voimia.

Tämän tekijä uskaltaa huomauttaa ja olettaa, että luterilainen näkemys samalla kun se näyttää operoivan riippuvuudella, syyllisyydellä ja ihmisten ahdistuksella antaa myös potentiaalista tukea symbioottiselle ihmissuhteelle. Psykologia ei pidä kuitenkaan edellä mainittua symbioosia kovin kehittyneenä rakkaussuhteen pohjana. Ihannehan on kahden aikuisen, itsenäisen ihmisen vapaaehtoinen liittyminen toinen toiseensa. Tässä tutkimuksessa on viitattu aiemmin kveekareiden George Foxin ja hänen vaimonsa Margaretin väliseen voimanlähteeseen. Sikäli kuin pitää paikkansa, on väitetty, että etäisyyskään ei tätä voimanlähdettä heikentänyt.

Syyllisyyttä ja autoritaarisuutta kuin myös sotaisuutta löytynee useinkin Lutherin seuraajista. Mainitsemisen arvoinen on v. 1996 suomennettu Luther – tutkimus: James M. Kittelson: Uskon puolesta. Teos päättyy melko voimakkaaseen ilmaukseen Lutherin persoonasta: ”Vihasta minä en kerta kaikkiaan pääse. Raivoan joskus mitättömistä pikku asioista. Kaikki läsnäolijat joutuvat tuntemaan sen nahoissaan, enkä sano ystävällistä sanaa kenellekään. Eikö olekin häpeällistä? Muihin synteihin voisin olla oikeutettukin, esimerkiksi aineelliseen mukavuuteen, mutta annan jonkun pikkuasian saada pois tolaltani!” Useimmiten kyseessä eivät olleet mitkään pikkujutut, mutta Luther tiesi, että usein hänet piti käynnissä nimenomaan raivo” (Kittelson, (1996, 323), Kittelson, (1986, 282): ”But Luther knew that it was rage itself that often kept him going”). Tästä voimme kysyä, voiko tuollaisten emootioiden läsnäolossa kukaan syvimmillään hyväksyä omaa elämänsä.

Juha Siltalan (1992) teos : ” Suomalainen ahdistus” pohtii esimerkiksi kysymyksiä : Ahdistako luterilaisuus ? Johtuuko suomalaisten taipumus kantaa syyllisyyttä luterilaisuudesta vai sen unohtamisesta? Teoksesta tulee valoon esimerkiksi seuraavaa: ainakin herännäisyyden keskuudessa näyttää joskus siltä, että alkoholin käytöstä on tehty suorastaan opetusväline.

Vuonna 1978 julkaistiin Lontoossa Elvi Saaren vertaileva tutkimus: ” Paavo Ruotsalainen the George Fox of Finland ”. Teos tuli valmiiksi juuri ennen oopperan ”Viimeiset kiusaukset ” esittämistä Lontoossa ja sitä myytiin sen katsojille. Siinä esiintyy ajatus, että spirituaalisesti Paavo Ruotsalaisella ja George Foxilla on jotakin syvää henkistä sukulaisuutta. Tekijä on jättänyt hienotunteisesti mainitsematta Paavo Ruotsalaisen alkoholin käytön. Alkoholin käyttö tulee esille myös oopperassa .Paavo Ruotsalaisen taskumatti esiintyy siellä toistuvasti ainakin teoksen suomalaisissa esityksissä. Tämän tekijä ei ole nähnyt , mitä Lontoossa tapahtui tässä oopperassa. Fox ei rakentanut identiteettiään sillä tavalla. Tämä on tullut esille jo aiemmin tämän tutkimuksen yhteydessä.

- Lienee paikallaan esitellä, kuka on Elvi Saari. Hän oli luterilainen teologi ,mutta myös kveekariliikkeen jäsen. Tässä tutkimuksessa esiintyy hänen teoksiaan ja käännöksiään: mm. William James : Uskonnollinen kokemus , Arnold Tounbee : Kristinusko ja maailman uskonnot” Elvi Saari on instituutio” . Näin mainitsi Hämeen Sanomien emeritus päätoimittaja Allan Lihala tuonnoin ja toisti tämän sanomansa mielellään 19.07.2000. Kuuluista toimittaja Eila Jokela (Kotilieden artikkeli helmikuu II,1964) : ”Tämän kirjoituksen keskushenkilönä on kepeästi liikkuva pienikokoinen nainen, jonka vahva puoli on antaa aikaansa muille , kuunnella lähimmäisiään. Tämä nainen on sacri min. kandidaatti Elvi Saari ja hän on Viittakiven kansainvälisen kansankorkeakoulun johtaja. Suomen teologit v. 1982 mainitsee Elvi Saaresta mm: sacri min. kand. v. 1935 Helsingin yliopiston teologisesta tiedekunnasta. American Friends Service Committee´n stipendi v. 1948-49, Norja , Nansen Skolen v. 1959, Sveitsi, Albert Schweitzer College v.1959, Woodbrooke Collegen (fellowship fundin) stip. 1969 – 1970, Viittakiven opiston rehtori v. 1951-1974, jolloin eläkkeelle, Suomen Yogaliiton puheenjohtaja v. 1971-1979,Christian Peace Conference työvaliokunnan jäsen v. 1979, Suomen Kulttuurirahaston palkinto v. 1972: Tästä Liisa Miettisen artikkeli JAANA-lehdessä No 13. 23.10.1973 : ”Kun Suomen Kulttuurirahasto taannoin luovutti (Finlandia- talossa) tunnustuspalkintonsa Viittakiven kansainvälisen opiston rehtorille Elvi Saarelle, olivat juhlayleisön ja kaikkien muidenkin asiasta kuulleiden mielipiteet varmasti harvinaisen yksimieliset: siinä tuli huomionosoituksen kohteeksi poikkeuksellisen tasapainoinen ja kaunista tulosta kantanut elämäntyö.” Aamulehti 23.12.1970 , 60-vuotishaastattelu: ” Ihmiset kuuluvat samaan perheeseen riippumatta ihonväristä, uskonnosta, asuinpaikasta tai muista ulkoisista tekijöistä. Toisilla tämä yhteenkuuluvuuden tunne perustuu sosiaaliin tai biologisiin tekijöihin, minulla uskonnolliseen käsitykseen. Ihmisillä on yhteinen henkinen kiinnekohta, alkuperä. Tältä perustalta on kaikki lujalla pohjalla”, sanoo tänään (23.12.1970) 60 vuotta täyttävä Viittakiven kansainvälisen kansankorkeakoulun johtaja sacri.min. cand. Elvi Saari.

Hänen harrastuksinaan mainitaan kansainvälistä yhteisymmärrystä ja rauhaa edistävä toiminta (Suomen teologit 1982). Suomen Kulttuurirahaston vuosikatsauksesta 1972 ja silloin annetuista tunnustuspalkinnoista: Viittakiven kansankorkeakoulun rehtori Elvi Saari uutta luovasta kansainvälisen yhteistyön ja yhteisvastuun kehittämistoiminnasta.

6. ORTODOKSINEN IHMISKUVA

Ortodoksista ihmiskuvaa kartoitettaessa nousee ensinnä esille kysymys, ovatko käsitteet yhteismitallisia, jos niitä verrataan kveekareiden ja luterilaisten, kahden kylläkin varsin erilaisen protestanttisen ryhmän käsitteisiin. Kun tämä tutkimus on suuntaamassa mielenkiintoa syyllisyyden tunteisiin tai niiden puuttumiseen, kasvatuksen autoritaarisuuteen tai omaehtoiseen kasvamiseen samoin kuin suhtautumiseen sotaan, väkivaltaan tai niiden torjumiseen, ei käytettävissä oleva ortodoksinen kirjallisuus juuri näistä aiheista suoraan anna vastauksia. Ortodoksisessa kirjallisuudessa suhtaudutaan ihmiselämän kysymyksiin tässä päivässä yleisesti etsien tukea menettelylle kirkon vuosituhantisesta traditiosta ja opetuksesta arvostaen juuri vanhan kirkon opettajia. Näiden mukaan: Ihmisessä on potentiaalisesti Jumalan kuva, joka kuitenkin elää ikään kuin kauneusvirheitten kanssa. Tämä kuva (icon) voi löytyä, kun ihminen katsoo omaan sydämeensä. Kritiikiksi lännen kristityille ortodoksinen näkemys esittää, että nämä ovat juuri yhdistäneet Jumalan kuvan ihmisen älykkyyteen ja siis jotenkin kognitiivisiin pystyvyyden alueisiin. Idän kirkon traditiossa on painotettu, että ihminen on jakamaton kokonaisuus. Suhteissamme toisiin ihmisiin voimme parhaimmillaan nähdä myös tuon Jumalan kuvan meissä (Thunberg , 1965 , 222, Ware 1985, 225 – 226). Ihmisen tahdon vapauden todistaminen on keskeinen teema ihmisen ominaisuuksia käsittelevässä ortodoksisessa kirjallisuudessa. Ihmisen itsetajunnassa voidaan nähdä päätodistus tahdon vapaudesta. Päätöksiimme ja menettelyymme myötävaikuttavat monet sisäiset ja ulkoiset syyt. Joskus horjumme teon edessä, joskus kadumme menettelyämme, mutta lain ja oikeuden sekä velvollisuuden perustana on vakaumus, että ihminen on syyntakeinen teostaan (Shtsherbov , 1929, 17 – 18). Kuvatessaan Jumalan armon ja ihmisen vapaan tahdon välistä suhdetta ortodoksia käyttää termiä "synergia" tai yhteistyö. Riippui Aatamista, hyväksyikö hän kutsumuksen, joka oli hänelle annettu tai kieltäytyikö hän siitä. Hän kieltäytyi. Hän asetti oman tahtonsa jumalallista tahtoa vastaan, ja niin hänen tekonsa erotti hänet Jumalasta (Padalka , 1941,171, Thunberg , 1965 , 222-240 , Ware, 1985,226-7). Ihmisluonto jakautui lankeemuksen kautta. Tämä merkitsee sittemmin kapinaa itse luonnon sisällä. Aatamin tottelemattomuuden seurausten katsotaan ulottuvan kaikkiin hänen jälkeläisiinsä. Erotettuina Jumalasta Aatami ja hänen jälkeläisensä tulivat synnin ja pahuuden ylivallan alle. Jokainen uusi olento on syntynyt maailmaan, jossa synti vallitsee kaikkialla, maailmaan, jossa on helppo tehdä paha ja vaikea tehdä hyvää (Thunberg , 1965, 239 – 241, Ware , 1985, 228). Kasvamisessa Jumalan kaltaisuutta kohti ("deification") Jumala on aktiivinen, ihminen on vastaanottajan asemassa.

Ihmisen tahto on heikentynyt sen kautta, mitä kreikkalaiset kutsuvat haluksi (desire) ja latinalaiset ” seksuaaliseksi haluksi” (engl. concupiscance) . Ortodoksisen käsityksen mukaan me olemme kaikki näiden alaisia, perisyntien henkisten vaikutusten alaisia (Thunberg , 1965 , 242 , Ware , 1985 , 228 - 230) . Ympäristö voi toimia myös ”perisyntinä”. Me synnymme sellaiseen ympäristöön, jossa on helppo tehdä pahaa, mutta vaikea tehdä hyvää . Pahuuden maailma ympäröi ihmistä sukupolvesta sukupolveen . Ihmiset ovat toisilleen esikuvina moneen pahaan (Railas , 1991) .

Edelliseen tämän tekijä huomauttaa, että kveekarismien periaatteet ja käytäntö näyttävät johdonmukaisesti siltä, että me olisimme toinen toisillemme esikuvina hyvyiden voimien esiin kutumisessa vetoamalla ja uskomalla siihen , että nämä voimat ovat jossakin ihmisen kerroksessa (Brinton , 1980, 15 – 58).

7. ASEENTEISTA

Miten asenteet syntyvät ? Mitkä seikat vaikuttavat niiden pysyvyyteen ja mitkä ovat niiden mahdollisuudet muuttua ?

Ihmisten keskuudessa vaikuttaa siltä , että jotkut meistä ovat edelläkävijöitä jotkut taas seuraajia . Kun siis nämä edellä käyvät johtajat sanovat, että asia on näin , seuraajat seuraavat ja toistavat , että niinhän se on. Jos esim. hyväksytyt asenteet , että sotia on aina ollut ja tulee aina olemaan, olet valmis siirtämään tämän asenteen vanhempana nuoremmalle, vahvempana heikommalle.

Mitä ovat asenteet?

Sosiaalipsykologien mukaan asenne on tapa suhtautua tiettyyn kohteeseen tai kohderyhmään sekä valmius reagoida siihen tietyllä tavalla. ” Kohteella ” tarkoitetaan jotakin asiaa , mutta yhtä hyvin myös yhtä ihmistä , ryhmää , sosiaalista instituutiota yms. Nämä synnyttävät meissä käsityksiä ja uskomuksia , positiivisia tai negatiivisia tunteita , tapoja sekä tietynlaista toimintaa. Asenteemme voivat olla joko myönteisiä tai kielteisiä. Kun ihminen on kerran omaksunut jonkun asenteen, sitä on usein myöhemmin vaikea muuttaa. Monet uskomukset, vakaumukset ja mielipiteet syntyvätkin jo lapsuudessa. Ne ovat osa ns. sosiaalistumisprosessia. Niitä omaksutaan jo ensimmäisestä ikävuodesta lähtien ja ne vahvistuvat, kunnes ovat lopulta olennainen osa käyttäytymistä. Jotkut asenteet ovat yhteiskunnan normien kautta opittuja. Kaikki asenteemme heijastavat kuitenkin meitä myös yksilöinä ja ovat osa maailmankuvaamme. Jokaisellahan on omat kokemuksensa ja totumuksensa , kulttuuritaustansa , tapansa havaita sosiaalisia ärsykeitä , sukupuolensa , ikänsä ja monia muita ominaisuuksia , jotka tekevät meistä jokaisesta ainutkertaisen yksilön . Vanhuutta kohti ihmisten asenteet näyttävät kuin ” luutuvan ” , jolloin niiden muuttaminen on varsin epätodennäköistä. Spontaanisia asenteiden muuttumista voi tapahtua nuoruudessa tai elämän kriisitilanteissa ja tienhaaroissa . Asenteet voivat muuttua monistakin syistä. Yksilö voi esim. koulutuksen kautta siirtyä toiseen sosiaaliluokkaan ja omaksua siten myös uusia asenteita. Voi käydä myös niin , että tuotteen laatu paranee niin paljon , että kuluttaja alkaa hyväksyä sen , vaikka ei olisikaan aikaisemmin sitä ostanut. Eniten asenteita muokkaa kuitenkin ” kohteesta ” annettu tai saatu informaatio.

Tämä informaatio saattaa vääristyä joko negatiiviseen suuntaan , jolloin kohde tai kohteet saavat otsaansa polttomerkin eli stigman , tai positiiviseen suuntaan , jolloin puhumme halo-efektistä eli sädekehävaikutuksesta.

Mainonta, propaganda, indoktrinaatiokin käyttävät joskus järeitäkin keinoja asenteiden muuttamisessa , tarkoituksena saada muutoksia ihmisten kulutus-tottumuksiin ja maailmankuvaan. Myös aivopesu käyttää näitä keinoja tarkoituk-sena tuhota yksilön identiteetti ja kasvattaa häntä haluttuun suuntaan. Niinpä voi olla hyvinkin ratkaiseva vaikutus ihmisten asenteiden muuttamiseen hänen kohtaamillaan ihmisillä tai erityisellä tiedolla.

Mitä eri puolia ja osa-alueita asenteissa ilmenee ?

Asenteiden komponentteja eli osa-alueita ovat :

1. Tieto , joka voi olla subjektiivista tai suhteellisen objektiivista.
2. Tunnekomponentti , jonka asenteen kohde herättää ja
3. Toimintakomponentti , joka tarkoittaa nimenomaan niitä reagoititapoja , jotka käytännössä seuraavat asenteen kohteesta saatua informaatiota. Osa-alueet voivat olla samansuuntaisia tai toisinaan myös keskenään ristiriidassa .Esimerkiksi yleensä ihmiset toimivat vihamielisesti vihattuina pidettyjä ryhmiä kohtaan. On väitetty , että tunnekomponentti on erityisen vaikeasti muutettavissa , mutta jos se muuttuu , voi muutos olla todella pysyvä. Terapioilla pyritään juuri vaikuttamaan eri komponentteihin. Kognitiivinen terapia painottaa juuri tietoa. Asioiden ja ongelmien tiedostaminen on myös olennainen polunpää paljastavissa eli interpretatiivisissa terapioissa. Myös elämän kriisitilanteissa voi tapahtua asenteiden uudelleen jäsentämistä.

Mitä eri tehtäviä ja hyötynäkökulmia asenteet voivat palvella ?

Asenteilla voi olla ensinnäkin välinearvoa. Esimerkiksi amerikkalaisilla on suosiossa asenne, että hallitus palvelee yhä monipuolisemmin , mutta samat ihmiset saattavat vastustaa verojen lisäystä. Asenteilla on tiedollista arvoa. Voidaan ajatella, että demokraatit vain verottavat ja kuluttavat. Republikaaneista taas voidaan ajatella, että he ajavat vain varakkaiden etuja.

Asenteilla voi myös olla arvoja ilmaiseva tehtävä. Yksilön vapaus voi olla merkitsevä arvo sinänsä. Sosialistisessa mallissa taas yhteisön etu pannaan yksilön egoististen pyrkimysten edelle ja niitä ehkäisemään. Egon puolustus voi myös olla asenteiden tärkeä tehtävä. Tämä puolustus toimii samoin kuin yleensä defenssit. Tarkoituksena on suojata egoa sisältä tai ulkoa tulevalta ahdistuksen heräämiseltä ja epämiellyttäviltä tunteilta.(Atkinson-Atkinson- Smith – Bem – Nolen- Hoeksema , 1993 , Gleitman ,1991,Viitamäki –Raitasalo – Lahti – Putkonen , 1987).

Tämä tutkimus keskittyy erityisesti siihen , mitkä ovat kveekareiden , luterilaisten, ortodoksien antropologiassa esiintyvät asenteet ihmisessä vaikuttavista voimista ja mahdollisuuksista. Kveekariliikkeen esittely on tässä primääristä . Näin ollen myös teoreettisen taustan kirjallisuudessa kveekarikirjallisuuden osuus on merkittävin.

Vaikuttaa siltä , että kveekarismi ja ortodoksinen näkemyskin uskovat enemmän ihmisen kasvun mahdollisuuksiin niin kauan kuin me elämme kuin luterilainen näkemys. Viimeksi mainitussa uskontokunnassa esiintyy miltei näkemys , ettei ihminen voi lainkaan kasvaa, vaan joka päivä on aloitettava aivan alusta ja kuin ” synnin tasolta ”. Jos vertaamme kveekarismen näkemystä ” There is that of God in every man ” ja ortodoksista näkemystä ” Jumalan kuva ihmisessä ” nämä voivat tarkoittaa samaa positiivista mahdollisuutta.

Sen sijaan luterilaisen ihmiskuvan mukaan kaiketi käy niin , että mitä syvemmälle mennään , sitä heikompi pohja ihmisestä itsestään löytyy. Kveekarismikaan eikä liioin ortodoksinen näkemys ummista silmiä niiltä kauneusvirheilä , mitä ihmisestä löytyy , mutta tämänkin jälkeen ja näiden kauneusvirheiden läsnäollessakin ihminen voi kasvaa ja eheytyä. Integraation ihmeen aikaansaa jokin positiivinen voima. Sekä kveekarismi että ortodoksinen näkemys näyttävät yhdessä lähtevän siitä , että positiivinen muutos niin asenteissa kuin koko elämässä ovat luonteeltaan mysteeriä , joista emme voi aina sanallisesti sanoa , mikä tässä on ihmisen osuus , mikä taas lähtee ja saa alkunsa vielä syvemmistä lähteistä ja elämän juurista . Luterilainen näkemys näyttää kuin pelkäävän positiivista ihmisen tunnustamista. Professori Juha Siltalan pakinassa ANNA-lehdessä 13.3.2001 , äskettäin tapahtuneesta Doping – skandaalista esiintyy näkemys ” Urheilijoiden tehtävänä on antaa katsojille sijaiskokemus menestyksestä ja siitä heille myös maksetaan” (s. 20 –21). Onko tässä kysymys samasta asiasta ? Eikö ihminen voi saada aikaan jotakin positiivista tässä ihmisten maailmassa ? Toisaalta , jos sijaiskokemuksen odottaminen ja toteutuminen pitävät paikkansa, tästä johtuu implisiittisesti sekin , että jotkut siis ovat pystyviäkin , mutta minä en . Kuinka kävi nyt , kun nämä urheilijoihin kohdistetut odotukset pettivätkin? Howard H . Brinton (1980) ilmaisee kveekarismien yleisen asenteen , mitä ikinä ajattelemmekaan Kristuksen toisesta tulemisesta , tämä toteutuu siellä missä ylösnousseen Kristuksen elävä veri virtaa myös ihmisten verisuonissa saaden aikaan positiivisia tekoja tässä ihmisten ja samalla Jumalan maailmassa. Sama asenne on löydettävissä jo George Foxin (Fox, 1965 , 1980 , 1952) filosofiassa , jonka mukaan uskonto , joka ei paranna nykyistä elämäämme , on korkeintaan heikko.

Kveekarismi korostaa kasvatuseränteissään , että meidän on kuljettava oma tiemme ja kohdattava myös omat vaikeutemme , joissa voimme myös kasvaa . Edelleen kveekarit korostavat , että meidän tulee miettiä , minkälaisen elämän voin itse itselleni hyväksyä . Sotiin osallistumisen mahdottomuus on ollut kveekareiden liikkeen johdonmukainen todistus halki liikkeen olemassaolon vuosisatojen. Luterilaisen ja ortodoksinen kirkon asenteisiin tässä vaikuttanee se , että ne ovat ehkä joutuneet tekemään kompromisseja valtiiovallan kanssa juuri tämän kanssa muun sitoutumisen takia.

Ehkä juuri rauhantahtoisuudessa ja kansainvälistä yhteisymmärrystä edistävässä asenteissaan kveekariliike voisi näyttää tietä uudelle ihmisyydelle ja vastuulle koko ihmiskunnan yhteisen suuren perheen yhteisestä onnesta ja menestyksestä.

Tämän tekijä on tutkinut Internetistä suomalaisten julkaisujen tietokantaa uskonnollisista asenteista . Edelleen tutkin , olisiko olemassa empiirisiä asennetutkimuksia luterilaisten ja ortodoksien välillä , mutta näitä ei löytynyt .

Dissertation – Abstract ja Psyc INFO tiedostoista etsin asennetutkimuksia kveekareista Englannissa ja USA:ssa . Tulos oli kaiken kaikkiaan 31 väitöskirjaa ja artikkelia vuosina 1990 – 2000 . Kuitenkaan nämä eivät näyttäneet suoranaisesti tutkivan antropologiaa käsitteleviä asenteita . Internetistä löytyi 59 asennetutkimusta , jotka eivät kuitenkaan käsitelleet uskonnollisia tai antropologiaa käsitteleviä aiheita . Tietokanta FENNICA listasi 28 tutkimusta , joista ensimmäisenä oli tässä tutkimuksessa viitattu teologian tohtori Raimo Harjulan teos (1986) ” SYYLLISYYS , sairaus ja ihminen ” , mikä käsittelee syyllisyyttä sairauden selityksenä eri kulttuureissa ja uskonnoissa .

8. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA ONGELMAT SEKÄ HYPOTEESIT

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää ensiksi kveekareiden, luterilaisten ja ortodoksien asenteiden faktorirakennetta ja siinä ilmeneviä eroja. Toiseksi mitkä ovat näiden ryhmien väliset asenne-erot asennefaktoreissa?

Kolmas tutkimuskysymys olisi, onko näiden ryhmien välillä uskonnollisissa tavoissa ja uskonnon harjoituksessa ilmeneviä eroja.

Teoreettisen taustan pohjalta nousi esille seuraavia asennedimensioita:

1. Syyllisyys versus syyllisyyden tunteiden vähäisyys.
2. Riittämättömyyden tunteet versus usko omiin kykyihin.
3. Riippuvuus versus itsenäisyys.
4. Kasvatuksen autoritaarisuus versus omaehtoinen kasvaminen.
5. Aggressiivisuus versus ei-aggressiivisuus (rauhantahtoisuus).

Seuraavat hypoteesit esitettiin tutkittavien uskonnollisten ryhmien asenne-eroista: Luterilaiset tuntevat enemmän syyllisyyttä kuin kaksi muuta ryhmää.

Kveekarit tietävät, mitä tahtovat ja uskovat omiin kykyihinsä ja ovat itsenäisempiä kuin kaksi muuta ryhmää.

Kveekarit ovat omaehtoisen kasvamisen puolustajia.

Kveekarit ovat rauhantahtoisia ja luterilaiset sijoittuvat tässä asenteessa toiseen ääripäähän.

9. AINEISTO JA MENETELMÄT

Esitutkimuksessa muodostettiin asenneväittämiä, joista karsittiin osioanalyysillä ne, joiden erottelukyky ei ollut riittävä. Mittarien laatimisessa meneteltiin seuraavasti: Suuntaa-antavasti tutustuin Tampereen yliopiston kansanterveyslaitoksen ”Työ, elämäntapa ja psyykinen hyvinvointi” – tutkimuksen kyselylomakkeeseen. Samoin Lefcourtin Locus of Control kysymykset olivat suuntaa antavia. Kuitenkin asenneväitteet on laadittu itse alkuperäisten teoreettisten dimensioiden mittaamista varten. Esikokeessa oli mukana 17 henkilöä, jotka pääosaltaan edustivat aktiivista luterilaista ryhmää, joka kokoontui viikoittain musiikillisen julistavan tehtävän merkeissä. Nämä henkilöt saivat vastattavakseen kyselylomakkeen, jossa on kaikkiaan 124 asenneväitettä, jotka jakaantuivat seuraavasti dimensioilla: 23 syyllisyys, 23 riittämättömyyden tunteet, 29 riippuvuus, 28 autoritaarisuus tai sen puuttuminen kasvatuksesta, 21 aggressiivisuus, = 124 muuttujaa (liite 1). Varsinaiseen kokeeseen valittiin 93 muuttujaa pudottamalla pois heikoimmin erottelevat asenneväitteet. Tämän lisäksi oli mukana 7 taustamuuttujaa kyselylomakkeen alussa. Kyselylomake lähetettiin 75 henkilölle, joista 25 edusti kunkin uskontokunnan aktiivista jäsentä. Koehenkilöinä esiintyivät kaikki Suomen kveekariryhmän jäsenet eripuolilla maatamme.

He ovat kaikki tietoisesti kveekareita. Kaksi muuta ryhmää oli valittu siten, että Hämeenlinnan luterilaisesta seurakunnasta saatiin 25 aktiivisen jäsenen osoitetiedot. Ortodoksiryhmä valittiin Hämeenlinnan ortodoksisen seurakunnan aktiivisista jäsenistä. Yhteensä 66 henkilöä palautti lomakkeen täytettynä, nämä jakaantuivat seuraavasti : 23 ortodoksia, 20 kveekaria ja 23 luterilaista. Tiedosto laadittiin aluksi kaikilla muuttujilla: 93 muuttujaa + 7 taustamuuttujaa. Myöhempää varianssianalyysia varten muuttujien joukko supistettiin 93:sta 51:ksi. Vähemmän latautuneet ja ne jotka saivat painokertoimia useissa faktoreissa poistettiin. Menetelmät , joita tässä tutkimuksessa on käytetty ovat faktorianalyysi ja varianssianalyysi. Edellisen tarkoitus on tiedon tiivistäminen ja jälkimmäisen verrata kolmea uskonnollista ryhmää.

10 TULOKSET

Ensiksi kiinnitetään huomiota taustamuuttujiin :

TAULUKKO 1. Tutkittujen ryhmien keski-ikä ja hajonta

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	45.6	16.3
Kveekarit	53.2	18.1
Luterilaiset	47.8	11.7

(D.F. = 2.65 , F = 1.348 , p = .267)

Tutkittavat ryhmät eivät eronneet iältään.

TAULUKKO 2 . Tutkittujen ryhmien sukupuoli jakauma

Jakautuivat seuraavasti :

Ortodoksit	6 miestä	ja	17 naista
Kveekarit	4 miestä	ja	16 naista
Luterilaiset	3 miestä	ja	20 naista

(D.F. = 2.65 , F = .602 , p = .551)

Tutkituista ryhmistä voi päätellä , että niiden sukupuolijakaumat eivät eronneet ja tutkitut olivat valtaosin naisia .

TAULUKKO 3 . Tutkittujen ryhmien koulutus

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	2.0	0.9
Kveekarit	2.8	0.6
Luterilaiset	2.0	0.9

(D.F. = 2.65 , F = 6.774 , p = .002)

1 = kansakoulu , 2 = keskikoulu , 3 = ylioppilas

Yksiselitteisesti voimme päätellä , että kveekariryhmä on koulutetumpi kuin kaksi muuta ryhmää . Suomen kveekarit ovat ehkä myös varsin tietoisesti valinneet oman uskonnollisen viiteryhmänsä ja hengellisen kotinsa .

TAULUKKO 4 . Tutkittujen ryhmien osallistuminen uskonnollisiin tilaisuuksiin

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	2.2	1.0
Kveekari	2.1	0.8
Luterilaiset	1.1	0.3

(D.F. = 2.65 , F = 14,793 , p = .000)

1 = vähintään kerran viikossa , 2 = kerran kuukaudessa , 3 = harvemmin ,
4 = en juuri koskaan

Voimme päätellä , että luterilaiset ovat aktiivisimpia kuin kaksi muuta ryhmää . Ehkä tämä myös heijastelee sitä tarjontaa , mitä yleisesti esiintyy tilaisuuksina näille ryhmille .

TAULUKKO 5 . Tutkittujen ryhmien rukoilemisen tottumukset

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	1.5	0.9
Kveekarit	1.7	1.3
Luterilaiset	1.0	0.2

(D.F. = 2.65 , F = 3.13 , p = .0505)

1 = päivittäin , 2 = kerran viikossa , 3 = harvemmin , 4 = en juuri koskaan

Voimme päätellä , että luterilaiset myös rukoilevat eniten.
Varovaisesti voisimme tulkita tätä antropologiasta käsin . Heikoksi itsensä tunteva ihminen tarvitsee ehkä enemmän päivittäistä Jumalan johdatuksen pyytämistä kuin itseensä luottavaisempi ihminen .

TAULUKKO 6 . Tutkittujen ryhmien osallistuminen ehtoolliselle

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	2.4	0.9
Kveekarit	3.2	1.0
Luterilaiset	1.2	0.4

(D.F. = 2.65 , F = 37.359 , p = .000)

1 = vähintään kerran kuussa , 2 = kerran tai kaksi vuodessa , 3 = harvemmin ,
4 = en lainkaan

Huomaamme , että luterilaiset osallistuvat eniten ehtoollisen viettoon ja heidän jälkeensä tulevat ortodoksit , joille ehtoollinen on myös sakramentti kuten luterilaisillekin . Kveekarit taas ajattelevat , että koko elämä on pyhää (= sakramentti) . Mitkään paikat tai hetket eivät ole pyhempää kuin toiset . Siksi kveekarit eivät näe sakramentteja muiden kirkkokuntien tavoin , eivätkä siis osallistu ehtoollisellekaan kovin usein .

TAULUKKO 7 . Tutkittujen ryhmien muu hartauden harjoitus

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	2.0	0.7
Kveekarit	1.4	0.8
Luterilaiset	1.2	0.4

(D.F. = 2.65 , F = 30.175 , p = .000)

1 = päivittäin , 2 = silloin tällöin , 3 = hyvin harvoin ,
4 = en juuri koskaan

Huomaamme , että luterilaiset harjoittavat muita ryhmiä enemmän muuta hartautta . Tätä voisi olla esimerkiksi radiohartauksien kuuntelu , jonka mahdollisuuksia luonnollisesti heitä varten on enemmän . Ehkä myös muu päivittäinen hiljentymisen ja mietiskely on aktiivisille luterilaisille kveekareita ja ortodokseja läheisempää .

Yhteenvetona taustatekijöiden eroista voi sanoa lyhyesti seuraavaa :
Kveekarit ovat kahta muuta ryhmää koulutetumpia . Osallistuminen uskonnollisiin tilaisuuksiin , rukoileminen ja ehtoolliselle osallistuminen sekä muukin hartauden harjoitus oli luterilaisilla aktiivisempää kuin kahdella muulla ryhmällä .

Kuuden faktorin rotaatiotulos

Kyselylomakkeen faktorointi tuotti kuusi faktoria alkuperäisten viiden (liite 2) sijasta

Nämä ovat seuraavat :

1. Syyllisyys.
2. Puolustushenkisyys.
3. Usko ihmisen kykyihin.
4. Auktoriteetteihin pitäytyminen.
5. Kasvatusasenteet: omaehtoinen kasvaminen versus autoritaarisuus.
6. Pessimismi ihmisen suhteen (käännteinen kolmannen faktorin kanssa).
Tulkinta perustuu siihen , millaisia voimakkaasti latautuneet asenneväitteet olivat sisällöltään (liite 3) .

1. Syyllisyys

Painokertoimet

0.51	U5	Elämässä onnistuneiden seurassa tunnen itseni usein huonoksi ihmiseksi.
0.43	U28	Riskin ottaminen on pelottavaa, koska voi joutua naurunalaiseksi.
0.62	U30	Olen tuntenut usein itseni raukkamaiseksi olennoksi.
0.54	U35	Olen usein täysin pettynyt itseeni.
0.52	U45	Syyllisyyden ja mitättömyyden tunteet menevät mielestäni pois vain hetkittäin.
0.59	U50	Tunnen syvästi, ettei ihminen kehity paremmaksi, vaan kaikki on kuin aloitettava alusta joka päivä.
0.67	U70	Olen pyrkinyt kasvattamaan itseäni , mutta en ole tuntenut onnistuneeni siinä.
0.63	U71	Usein kauhistun omia pahoja tunteitani.
0.59	U79	Tunteeni ja tietoisuuteni ovat usein ristiriidassa keskenään.
0.57	U80	Ahdistun usein maailman tilanteesta ja tunnen itseni voimattomaksi.
0.67	U89	Tunnen usein epämääräistä syyllisyyttä.

Nämä yllä olevat suuret painokertoimet saaneet asenneväitteet osoittautuvat varsin luontevasti soveltuvan otsakkeen alle . Faktori on siten varsin puhdas.

2 Puolustushenkisyys

Painokertoimet

0.59	U26	Jos kimppuumme hyökätään, on toki turvaututtava kättä pidempään.

- 0.62 U36 Armeija on miesten koulu.
 0.74 U46 Jokaisen yhteiskunnan on tarkoituksenmukaista puolustaa aluettaan aseellisesti.
 0.64 U55 Haluan kuulla usein joltakin toiselta, että Jumala armahtaa syntisen.
 0.67 U66 Pasifistit ovat usein isänmaan pettureita.
 Faktori on myös helposti nimettävissä, paitsi että väite U 55 (” Haluan kuulla usein joltakin toiselta, että Jumala armahtaa syntisen ”), ei tuntuisi sisällöllisesti kuuluvan mukaan.

3 Usko ihmisen kykyihin

Painokertoimet

- 0.56 U4 Uskon, että maailmanrauha saavutetaan inhimillisillä keinoilla.
 0.51 U9 Pystyn rakastamaan lähimmäistäni ja muutkin pystyvät, jos tahtovat.
 0.52 U12 En menisi missään tapauksessa poikani tai tyttäreni kotiin asumaan.
 0.56 U85 Tiedän, että on mahdollista kehittyä paremmaksi ihmiseksi.
 0.76 U88 Ajattelen usein, että tästä vaikeudesta minun on selvitävä itse.
 0.57 U91 Minusta itsestäni riippuu, millaiseksi elämäni muodostuu.
 Faktori on myös selkeästi ja helposti nimettävissä. Ainoastaan asenneväite U12 (” En menisi missään tapauksessa poikani tai tyttäreni kotiin asumaan ”) ei ilman muuta kuulu mukaan paitsi, jos sitä tulkitaan itsenäistymisestä ja aikuistumisesta käsin.

4 Auktoriteetteihin pitäytyminen

Painokertoimet

- 0.61 U16 Yritän kaikin keinoin välttää riitojen syntymistä.
 0.57 U27 Kasvattajan oikea käsi on asiantuntijatasoisen kasvatusta käsittelevä kirjallisuus.
 0.46 U32 Kasvattajan roolissa ollessani etsin usein kirjoja, joissa on ohjeita lastenkasvatuksesta.
 0.46 U40 Sitä hyvää, mitä tahdon, en tee, mutta sitä pahaa, mitä en tahdo, teen.
 0.57 U59 Kun tunteeni vaihtuvat, on hyvä, että Raamatun sana on ohjeenani ja voimanani.
 0.48 U63 Elämä antaa minulle syvää tyydytystä.
 0.41 U77 Vanhemman ei pidä vaatia lapseltaan oman, hyväksikään koetun arvomaailman noudattamista.

Myös em. faktorin nimeäminen on ollut luontevaa paitsi, että asenneväitteet U40 (” Sitä hyvää, mitä tahdon, en tee, mutta sitä pahaa, mitä en tahdo, teen. ”) ja U63 (” Elämä antaa minulle syvää tyydytystä. ”) ovat sisällöltään ongelmallisia.

5 Kasvatusasenteet

Painokertoimet

- 0.75 U14 Ihmiset voivat aina antaa voimaa ja positiivista tukea toisilleen.
 0.48 U36 Armeija on miesten koulu.
 0.51 U37 En sekaannu (sekaantunut) lasteni tekemisiin.
 0.58 U42 Teen (tein) lapsilleni selväksi, että vanhemmilla on määräysvalta.
 0.53 U44 Ihminen itse on pahin vihollisensa.
 0.62 U47 En pelkää (pelännyt) etukäteen, osaanko kasvattaa lapsiani.
 0.52 U60 Tunnen itseni usein syntiseksi ja pahaksi.
 0.57 U68 Ihminen on oman onnensa seppä.

Faktorilta löytyy sisällöllisesti aineksia , jotka alkuperäisessä viiden faktorin ratkaisussa olivat dimensiolla kasvatuksen autoritaarisuus versus omaehtoinen kasvaminen.

6 Pessimismi ihmisen suhteen

Painokertoimet

- 0.40 U3 Pelkään yksin oloa.
 0.58 U17 On sanottu: ” Teidän lapsenne eivät ole teidän lapsianne, vaan he ovat elämän kaipuun tyttäriä ja poikia ” .
 0.69 U49 Seuraava on kuvaus ihmisestä: ” Koirat ulvovat kellarissa, mutta kupolissa laulaa enkelikuoro” .
 0.38 U64 Minussa itsessäni ei asu mitään hyvää.
 0.43 U69 Rakkauden lähde on jossakin ihmisen ulkopuolella.
 0.55 U74 Ihminen ei pysty itsessään rakastamaan.

Faktorin nimeäminen on myös melko ongelmaton paitsi , että U17 (”Teidän lapsenne eivät ole teidän lapsianne , vaan he ovat elämän kaipuun tyttäriä ja poikia .”) tuntuisi ilmaisevan omaehtoista kasvamista .

Tutkittavien ryhmien asennevertailun tulokset

Faktorianalyysin tuloksena muodostettujen asennefaktoreiden ryhmien välinen vertailu paljasti seuraavaa:

1 Syyllisyydestä todetaan , että ryhmien väliset erot eivät ole merkitseviä.

TAULUKKO 8 . Tutkittavien ryhmien tulokset syyllisyys- faktorilla

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	- 0.11	0. 87
Kveekarit	0. 22	0. 96
Luterilaiset	-0. 08	1. 04

(D.F. = 2.65 , F = 0.75 , p = .477)

2 Puolustushenkisyydestä havaitaan , että kveekarit ovat vähiten puolustushenkisiä ja tämä on hypoteesin mukaista. Kveekariliikkeen on uuden ajan merkittävin rauhankirkko. Erittäin suuri ero on kveekareiden ja luterilaisten välillä. Ortodoksit sijoittuvat näiden ryhmien välille.

TAULUKKO 9 . Tutkittavien ryhmien puolustushenkisyysasenteet

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	-0. 18	0.84
Kveekarit	0. 95	0.54
Luterilaiset	-0. 64	0.62

(D.F. = 2.65, F = 30.18 , p = .000)

3 Usko ihmisen kykyihin – faktorilla ortodoksiryhmä osoittautui muita ryhmiä itseensä luottavammaksi, sitten tulivat kveekarit ja viimeisenä luterilaiset. Erot ovat erittäin merkitseviä.

TAULUKKO 10. Tutkittavien ryhmien asenteet uskoon ihmisen kykyihin

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	-0. 57	0. 67
Kveekarit	-0. 06	0. 68
Luterilaiset	0. 62	1. 00

(D.F. = 2.65 , F = 12,83 , p = .000)

4 Auktoriteetteihin pitäytymisessä kveekarit ja luterilaiset ovat selvästi individualisteja . Ortodoksit sen sijaan pitäytyvät auktoriteetteihin. Hehän myös korostavat usein , että kirkon opetuksessa esiintyy tämä näkemys.

TAULUKKO 11 . Tutkittavien ryhmien asenteet auktoriteetteihin pitäytymiseen

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	0. 49	0 .75
Kveekarit	-0. 26	1. 04
Luterilaiset	-0. 26	0 .86

(D.F. = 2.65 , F = 5.39 , p = .001)

5 Kasvatusasenteissa ryhmien erot eivät ole merkitseviä.

TAULUKKO 12 . Tutkittavien ryhmien erot kasvatusasenteissa

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	-0.16	0.48
Kveekarit	0.31	1.54
Luterilaiset	-0.11	0.52

(D.F. = 2.65 , F = 1.556 , p = .219)

6 Pessimismissä ihmisen suhteen luterilaiset osoittautuivat kaikkein pessimistisimmiksi , ortodoksit optimistisimmiksi. Kveekarit sijoittuivat näiden ryhmien välille.

TAULUKKO 13 . Tutkittavien ryhmien asenteet pessimismiin ihmisen suhteen

	Keskiarvo	Hajonta
Ortodoksit	0.29	0.53
Kveekarit	0.18	1.30
Luterilaiset	-0.45	0.67

(D.F. = 2.65 , F = 4.82 , p = .01)

Yhteenvetona todetaan , että **puolustushenkisyydessä** kveekarit ja luterilaiset eroavat toisistaan erittäin merkitsevästi siten , että kveekareilta tämä ominaisuus puuttuu ja luterilaisilla sitä näyttää olevan varsin vahvasti. **Pessimismissä ihmisen suhteen** luterilaiset osoittautuivat kaikkein pessimistisimmiksi . Ortodoksit olivat taas optimistisimmat . Kveekarit sijoittuivat näiden ryhmien välille.

11. DISKUSSIO

Käsillä olevan tutkimuksen tuloksista voidaan ensiksi lyhyesti todeta seuraavaa : Taustamuuttujien ikä ja sukupuoli kohdalla tutkittavat uskonnolliset ryhmät : kveekarit , luterilaiset ja ortodoksit eivät eronneet toisistaan . Sen sijaan kveekarit olivat kahta muuta ryhmää koulutetumpia . Luterilaisten osallistuminen uskonnollisiin tilaisuuksiin oli aktiivisempaa kuin kahden muun ryhmän . Myös rukoilemisen tottumusten kohdalla tulos osoittaa , että luterilaiset rukoilevat eniten .

Osallistuminen ehtoolliselle oli myös aktiivisinta luterilaisilla. Sitten tulivat ortodoksit ja viimeisenä kveekarit , jotka eivät korosta sakramenteja kristikunnan toisten yhteisöjen tavoin . Myös muu hartauden harjoitus oli luterilaisilla aktiivisempaa kuin kahdella muulla ryhmällä. Syynä voisi olla sekin , että joukkotiedotusvälineet tarjoavat maassamme eniten ohjelmia suurimmalle yhteisölle eli luterilaisille .

Varsinaisen asennevertailun tuloksista voidaan esittää seuraavaa : Luterilaiset tuntevat eniten syyllisyyttä . Kuitenkaan erot eivät olleet merkitseviä kolmen ryhmän välillä . Puolustushenkisyys näyttää elävän luterilaisuuden mailla hypoteesin mukaisesti . Kveekarit eivät tätä asiaa arvosta historian merkittävänä rauhankirkkona . Tämäkin oli hypoteesin mukaista . Sen sijaan hypoteesi oli , että kveekarit uskovat omiin kykyihinsä , mutta tämä tutkimus osoittaa , että ortodoksiryhmän luottamus ja usko ihmisen kykyihin oli paras . Erot ovat erittäin merkitseviä . Sitten tulivat kveekarit ja viimeisenä luterilaiset . Auktoriteetteihin pitäytymisessä ortodoksit olivat ensimmäisiä . Luterilaiset ja kveekarit kannattavat individualismia ja yksilön omaa ratkaisua , mikä oli protestantismien arvokas polun pää alusta alkaen . Hypoteesi oli asetettu niin , että kveekarit ovat omaehtoisen kasvamisen puolustajia . Tutkimus toi eroja kasvatusasenteissakin , mutta nämä eivät ole merkitseviä. Pessimismissä ihmisen suhteen luterilaiset osoittautuivat kaikkein pessimistisimmiksi , ortodoksit optimistisimmiksi . Kveekarit sijoittuivat näiden ryhmien välille. Faktori oli käänteinen kolmannen faktorin kanssa ja tulokset ovat siksi loogisia.

Tämän tutkimuksen teoreettisen taustan kirjallisuuden tarkoitus on alusta lähtien ollut vertailla kveekareiden , luterilaisten ja ortodoksien asenteita , erityisesti antropologiaa ja ihmisessä vaikuttavia voimia ja mahdollisuuksia käsitteleviä asenteita , jotka usein kulkevat yleistyksinä polvesta polveen . Tunnekomponentti on usein nähty varsin pysyväksi ja luutuneeksi asenteiden osaksi. Luterilaisen valtiokirkon Suomessa , vaikkakaan kirkon ääni ei kovin aktiivisesti ja hallitsevasti tavoita kansalaisten prosentuaalista enemmistöä, joka kuitenkin tukee kirkkoa jäsenyydellään ja sille luovuttamallaan verovarolla , Juha Siltalan teokseen (1992) viitaten vallinneen jokin yhteys ihmisten mentaalisen rakenteen ja tämän valtiokirkon opettaman antropologian välillä . Tämä tutkimus antaa tukea väitteelle että kveekareiden ja ortodoksien antropologian myönteisyys ja rauhantahtoisuus ovat ominaisuuksia , joissa nämä ryhmät eroavat syyllisyyden tunteiden ja puolustusmyönteisyyden kanssa elävistä luterilaisista. Tutkimuksen otos on tosin ollut varsin suppea. Luterilaiset ja ortodoksit ovat edustaneet vain Hämeenlinnan seudun ihmisiä , jotka kylläkin ovat olleet kirkkokuntansa aktiivisia jäseniä. Vaikka kveekareiden pieni ryhmä käsitti koko valtakunnan , tässä ei liene suurta tuloksia vääristävää ongelmaa. Hekin ovat aktiivisia ja valppaita oppinsakin kannattajia.

Mittarien laatimisen yleisistä ongelmista ja virhelähteistä voitaisiin kysyä : Ovatko kaikki asenteet yksiselitteisesti ymmärrettäviä ? Jokainen meistä suodattaa asiat oman tietoisuutensa kautta . Ymmärtävätkö näin ollen kaikki vastaajat asenneväitteet samalla tavalla ? Jos näin ei tapahdu , tulokset tietenkin saattavat vinoutua ja vääristyä . Voidaan myös kysyä, vastaavatko kyselylomakkeeseen ne perheenjäsenet , joille se on tarkoitettu . Suosivatko jotkut vastaajat keskialuetta ja karttavatko he ääripäitä ? Toivoa sopii , että tämän tutkimuksen mittareissa olisi mahdollisimman vähän edellä mainittuja virhemarginaaleja . Tämän tutkimuksen tilastollisissa analyyseissa ei ole selvitetty asteikkojen Cronbachin alfoja. Asenneväitteet , jotka nousivat kirjallisuudessa esitetyistä kuvauksista johtivat joka tapauksessa faktorointiin. Jos tämä asetelma on kestävä, voidaan kysyä esimerkiksi onko luterilaisten syyllisyys sellainen arvokas asia , jota ihmismielen komponenttina kannattaa peräti vaalia . Se voitaneen myös nähdä peräti pois pantavana asiana ja sellaisena , josta pitäisi päästä eroon mahdollisimman nopeasti juuri oman integraation takia . Teologian tohtori Sigfrid Sirenus teoksessaan (1965) pohdiskelee perheensä elämästä : ” Mutta samalla tuntuu siltä , että kaiken vetäminen julkisuuteen veisi asioihin , jotka eivät julkisuuteen kuulu ”. Voimme kysyä , mitkä ovat tällaisia asioita . Jos alamme salata muilta , on vaara , että salaamme totuuden myös itseltämme . Teologian tohtori Raimo Harjulan teoksessa (1986) todetaan , että eri kulttuurien ja uskontojen tarjoamat keinot ihmisen syyllisyyden hoitamiseen ovat moninaiset . Aina ei tarkoituksena ole ihmisen syyllisyyden poistaminen vaan joskus saatetaan syyllisyyden salaamiseen ja tätä kautta terveyden ja elämän onnen varmistamiseen . Mutta miksi täytyy lainkaan salata ? Jos toivottu lopputulos on oman elämän syvä hyväksyminen ja integraatio , lienee salaaminen psykologisesti varsin heikko keino tämän saavuttamiseksi ja varmentamiseksi .

Kari Virolaisen väitöskirja puhuu varsin vavahduttavaa kieltä siitä , että ikävät muistot , häpeä , syyllisyys , kertomattomat salaisuudet , taakat ja traumat rasittavat hyvää vanhuutta . Voisiko psyykinen puhdistuminen alkaa juuri salaisuuksien kertomisesta ? Voimme myös kysyä , kumpi vie maailmaa eteenpäin : rauhantahtoisuus vai sotaisuudesta kiinnipitäminen .

Psyykinen puhdistuminen on ilman muuta asia , jota kannattaa miettiä jopa oman integraationsa takia .Mutta vielä syvemmin voitaneen olettaa , että se voi myös tuntuvasti lisätä meille rakkaitten yhteistä onnea.

Syyllisyyden tunteiden vähäisyys on psykoanalyttikko Heinz Kohutin mukaan patologisen narsismin ilmaus ja vahva indikaattori . Tämän tutkimuksen tekijällä on otsaa väittää , että esim. saksalaisten sotilaiden naispartnerit itse kasasivat syyllisyyttä harteilleen ja päästivät näin persoonallisuuteensa omat sisäiset tuomarinsa , joiden edessä he ovat sittemmin eläneet , mutta tämä ei varmaankaan vapauttanut heitä narsismista , jonka ilmausta lienee ollut mukana myös edeltäneessä seurustelussa. Myöhemmin näiden ihmisten henkilökohtaiseen syyllisyyteen liittyi yhteisön julkinen häpeä , mikä on vaikuttanut kaikkea muuta kuin voimanlähteen tavoin . Noillakin ihmisillä oli ja on yhä mahdollisuus kasvaa ja integroitua , että heilläkin voisi olla näistä kokemuksista huolimatta hyvä vanhuus .

Kveekarismien syyllisyyden käsittely on uutta luova ja radikaali siinä , että olivatpa ihmisten kauneusvirheet mitä tahansa , jos niistä on jäänyt syyllisyyttä , tämä on jaettu meidän jokaisten kannettavaksi .

Juuri syyllisyyden siirtäminen pois yksilön harteilta lienee ensimmäisiä niistä uutta luovista ja positiivisista asioista , joissa kveekarismi voi osoittaa tietä uudelle ihmiskunnalle. Teoreettisen taustan kirjallisuus tuo valoon kveekareista seuraavia näkökohtia : Syyllisyyden tunteiden vähäisyys näyttää ilmeisen yhteiseltä mielentilalta kveekariliikkeen näkyvillä edustajilla tai sellaisilla heistä , jotka ovat joko itse kirjoittaneet tuntemuksistaan tai joista on kirjoitettu jotakin näistä tuntemuksista. Vaikuttaa siltä, että elämänsä loppusuoralla he ovat pystyneet hyväksymään oman elämänsä ilman paniikkia , pelkoa tai ahdistusta. Kasvaminen merkitsee kveekarismiin mukaan aina omaehtoista prosessia . Kukaan ei saa pakottaa tai edes kehottaa jälkeen tulevia astumaan omiin jälkiinsä.

Aivan aluksi käsillä olevan tutkimuksen lähtökohtana on ollut selvittää suomalaisella lukijakunnalle käytettävissä olevan kirjallisuuden pohjalta Englannissa noin v. 1650 syntyneen kveekariliikkeen psykologisesti arvokkaita ja kiinnostavia metodeja ihmiskasvamisen myötävaikuttamiseksi ja tukea kasvavaa vastuuntuntoiseksi ja rakastavaksi ihmiseksi. Tutkimuksen johdannossa on esitelty sekä kuulun psykologin William Jamesin (James , 1981 , 15) että Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan edesmenneen dogmatiikan professorin Osmo Tiililän (Tiililä , 1962 , 336 ja Tiililä , 1965 , 165 – 167) varsin kunnioittavia puheenvuoroja kveekariliikkeen aikaansaannoksista .

Sigmund Freud on määritellyt psyykkisesti terveen ihmisen : ” Terve ihminen pystyy rakastamaan ja tekemään työtä ”.

Teoreettisen taustan kirjallisuus on tuonut kiistatta valoon , että uuden ajan kveekari-liike on johdonmukaisesti tukenut mm. omaehtoista kasvamista, raittiutta, kansainvälistä yhteisymmärrystä ja rauhaa. Ensimmäisten kveekareiden vaikeutena Englannissa oli , että korostaessaan totuuden olevan syvällistä ja pinnallisen usein valhetta, he joutuivat hirvittävien vainojen kohteeksi. Ennen muuta Englannin anglikaaninen valtiokirkko pyrki vaientamaan kveekareiden äänen ja toiminnan siinä kuitenkaan onnistumatta.

Kun kveekareiden oma mielenkiinto suuntautui aivan toisaalle kuin vastuuseen parlamentin päätöksistä tai julkisiin virkoihin , antautuivat kveekarit kaupan ja teollisuuden palvelukseen. Kun ymmärrettiin, että heidän yes oli yes ja no oli no ja että he näin olivat rehellisiä , he alkoivat vaurastua ja tämä johti Englannin merkittävimpien pankkien päätöksenteon heidän hallintaansa. Yksinkertaisuus, vaatimattomuus, ahkeruus ja raittius olivat heidän peruspilareitaan. Kveekariystäväni on sanonut : ” Friends` House (= kveekarien graniittinen päämaja) Lontoossa on täynnä rahaa”. Nämä rahat ovat käyttöä varten. Kveekarit ovat tulleet erityisesti tunnetuiksi avustustyöstään erityisesti siellä, missä ihmiset ovat joutuneet kärsimään sodista. Internet kertoo, että tällä hetkellä tätä työtä tehdään mm. Balkanilla. Tämä maailman tunnetuin rauhankirkko ei koske aseisiin, joilla vahingoitetaan toisia ihmisiä. Mutta vastuu ei lopu tähän. Kveekarit ovat ajatelleet syyllisyydestä, että meillä jokaisella on vastuu ihmiskunnan kauneusvirheistä , olivatpa ne sitten mitä tahansa ominaisuuksia, ja siksi juuri meidän tulee auttaa ihmiskuntaa , joka kärsii monista eri syistä. Koko ihmiskunta muodostaa yhden ja saman perheen riippumatta ihonväristä , rodusta , uskontokunnasta tai mistään ulkonaisesta seikasta.

Syyllisyyden tunteet ja niiden kanssa eläminen lienevät monille ihmisille se psyykkisen painolastin komponentti , joka estää kasvua omaksi itsekseen.

Syyllyttämällä saadaan myös sekundaarisesti aikaan jatkuva riippuvuus ja valtapeli ihmisten välillä. Vetoamalla aina ihmisen kauneusvirheisiin saadaan häntä jatkuvasti hallittua tehokkaasti. Herää kysymys, hallitseeko luterilaisuus kannattajiaan juuri näin. Tukeeko luterilaisen kirkon julistus jotakin suurten massojen sisään rakennettua syylisyysyndroomaa?

William James (1981) on esittänyt ajatuksen, että Lutherin oppi levisi kulovalkean tavoin ja se osoittaa, että tämä löysi vastakaikua suurten massojen mentaalista maaperästä. Samoin James on sanonut, että meissä on niitä vihan lapsia jotka viihtyvät omissa rotankoloissaan. (James, 1981, 126). Tämä näyttäisi antavan potentiaalista tukea sille, että ihminen voi jäädä omien negatiivisten voimiensa ja sisäisten tuomareittensa jatkuvaan läsnäoloon. Olisiko hedelmällisempää päästä eroon näistä voimista ja tuomareista? Häpeän tunteet, syylisyys, ahdistus ja riippuvuus ovat ominaisuuksia, joista olisi onnellista päästä eroon ja mahdollisimman nopeasti. Jos vanhemmat, pedagogiset tai uskonnolliset auktoriteetit viljelevät sellaista maaperää jolla edellä mainitut ominaisuudet luontaisesti kasvavat, tuntuisi oikeutetulta, että kokeilisit täysin toisenlaista maaperää. Rakkaus on se maaperä, joka kasvattaa vapautteen. Vaikeassakin maaperässä voimme miettiä William Pennin sanoja: ”To see What Love Can Do”

Kveekarismi on keskeisesti ja johdonmukaisesti korostanut: Sinun on kuljettava oma vaikea tiesi elämän läpi. Sinussa on sisäinen johdattaja. Sinun ei tarvitse primaarisesti kysyä ohjeita ulkopuoleltasi. Sinun on hyödyllistä kysyä matkasi varrella itseltäsi, minkälaisen elämän voit itse itsellesi sallia. Nämä väitteet eivät toki tee tyhjäksi rakastavan ihmissuhteen voimaa ja merkitystä.

Korostaessaan periaatteita ”There is that of God in every man” kveekarit samalla arvostavat jokaista ihmistä. Silloinkin, kun ihminen on joutunut harhateille, on parasta, miten voidaan häntä auttaa, ”answer that of God in every man”. Tämä tarkoittaa, että ihmistä autettaessa on pyrittävä vetoamaan siihen osaan ihmisen mielentoimintaa, joka on syvemmissä kuin hänen valheensa. Parhaimmillaan tässä toteutuu Raamatun sana: ”rakkaus peittää paljotkin synnit” (1. Piet. 4:8). Toisin sanoen rakkaus hukuttaa allensa persoonallisuutta hajottavat alkeisvoimat. Jopa split-persoonallisuus voi integroitua rakastavassa ihmissuhteessa (vrt. Kohut, 1983, 185). Primaarista on, että voimakkaamman ihmisen rakkaus kutsuu heikommasta tämän omaa rakkautta, joka hänet lopulta integroi. Lopultakaan ei ole juuri muita mahdollisuuksia ihmisen selviytymiseksi. Englannissa ja USA:ssa kveekarit kehittivät pedagogisesti arvostetun koululaitoksensa. Psykkisesti sairaiden ja vankien inhimillinen kohtelu lähti liikkeelle heidän edellä käymisestäään. Rauhan puolesta johdonmukaisesti taistellut kveekariliike on saanut Nobelin rauhanpalkinnon kaksi kertaa vuosina 1947 ja 1959.

Kveekari William Penn korosti aikanaan siirtokuntalaisilleen jo mainittua ohjettaan ”Kun kohtaamme erilaisia ihmisiä, on meidän ensiksi kysyttävä itseltämme, ehkäpä meillä on jotakin oppimista noilta toisilta”.

Keskusteluissa, joita tämän tekijä on käynyt monien valistuneiden ortodoksisen kirkon jäseniksi kääntyneiden entisten luterilaisten kanssa, on tullut ilmi, että juuri positiivisempi antropologia on ollut yksi kannustava tekijä tähän uskontokunnan vaihtamiseen. Ei ole syytä olettaa, ettei iloa ja positiivisia mielenliikkeitä esiintyisi lainkaan luterilaisen kristillisyyden maaperällä.

Kuitenkin perinteisesti luterilainen dogmatiikka on suhtautunut varsin torjuvasti ihmisessä itsessään oleviin voimiin ja mahdollisuuksiin. Kveekareilla ja ortodokseilla lienee yksi yhteinen korostus elämän mysteeriluonteessa ja samalla pyhyyden korostuksessa, mikä ei ole pyrkinyt erittelemään rationaalisesti, mikä tässä on Jumalan ja mikä ihmisen osuus.

Tämän tekijä ei ole löytänyt yhtään vertailevaa asennetutkimusta kveekareiden, luterilaisten ja ortodoksien välillä. Yrityksistäni löytää erilaisista tietokannoista aiempia empirisiä asennetutkimuksia kveekarismien antropologiasta tai vastaavia tutkimuksia luterilaisten ja ortodoksien välillä olen tehnyt selkoa tämän tutkimuksen asenteita käsittelevän seitsemännen kappaleen lopussa. Tulos osoittautui melko laihaksi. Näin ollen on melko varmaa, että aihealue on uusi. On ollut innostavaa havaita selkeitä eroja kolmen tutkitun uskonnollisen ryhmän välillä. Erittäin merkitseviä eroja löytyi uskossa ihmisen kykyihin ja mahdollisuuksiin. Ortodoksit uskoivat eniten ihmiseen.

Vaikka moniaalla on nähtävissä peräti yhä kärjistävämpiä ihmisten yhteiselämää myrkyttäviä pulmakysymyksiä, lienee positiivinen vaihtoehto siinä, että ensiksi tunnustamme realistisesti, että pilvet ovat todella alhaalla, mutta samalla uskallamme nähdä näiden pilvien ylitse. Positiiviseen lopputulokseen uskova tekee todennäköisesti myös matkalla tuota päämäärää kohti käytännössä jotakin positiivista ihmiskunnan yhteisen suuren perheen onnen lujittumiseksi.

Tämä tutkimus on tahtonut esitellä kveekariliikkeen metodeja ihmisyyden rakentamiseksi. Jääköön lukijoiden harkittavaksi, ovatko nämä menetot varteenotettavia avaramielisyydessä ja inhimillisen kasvun edistämässä. Mutta lienee itsestään selvää, että tämä elämä on moni-ilmeisempi, rikkaampi ja myös luovuutta esiin kutsuvampi silloin, kun erilaisuudesta pikemminkin ilahdutaan kuin kauhistutaan. On itsestään selvää, että näin myös rauhantahtoisuus on looginen seuraus.

Ennen kiitollista pistettä tahtoisin antaa puheenvuoron syvästi kunnioittamalleni opettajalle, suomalaiselle tiedenaiselle, akatemiaprofessori Lea Pulkkiselle: ”Ydinvoima tulee todennäköisesti merkitsemään suuria muutoksia energiataloudessa, mutta toisaalta ihminen on myös onnistunut keksimään aseensa, jolla hän voi hetkessä hirvittäväällä tavalla tuhota vuosituhantista kulttuuriryötä. Tämän estämiseksi ydinvoiman aikakauteen astuvat lapsemme tarvitsevat lujaa näkemystä jokaisen ihmisen elämän ja persoonallisuuden kunnioittamisesta sekä tasa-arvoisista oikeuksista ja velvollisuuksista. Lapsemme tarvitsevat myös taitoja käsitellä ristiriitoja kehitystä edistävällä tavalla ja ymmärrystä johtajiensa valinnassa, jotta he eivät sallisi demagogisten johtajien itsekkäiden pyrkimysten ajaa kansoja tuhoon. Rakkauden tai vihan perusta luodaan lapsuuskodissa. Rakkauden ja yhteisymmärryksen kasvattamiseen tulisi jokaisen äidin ja isän osallistua elämän jatkumisenkin tähden (Pulkkinen, 1981, 305 – 306).

LÄHTEET

- Achte', Kalle – Vauhkonen, Kauko (1980). Mustasukkaisuus . Jyväskylä:
Psykiatrinen tutkimussäätiö.
- Alhonsaari , Antti (1990). Kveekarit luterilaisesta näkökulmasta .Turku :
Tampereen Pikakopio Oy.
- Alhonsaari , Antti (1993). Kveekarien usko ja hiljaisuuden kokemus. Helsinki :
Luther-Agricola-Seura.
- Atkinson , Rita L. – Atkinson ,Richard C. – Smith , Edward E. – Bem , Daryl J. –
Nolen – Hoeksema , Susan (1993). Introduction to Psychologia . Orlando , USA :
by Harcourt Brace & Company.
- Bennet E. A. (1968). Mitä Jung todella sanoi. Porvoo: WSOY .
- Brayshaw, A.N. (1933). The Personality of George Fox. London:
Allenson & co., limited .
- Brayshaw, A.N. (1969). The Quakers, their Story and Message . London :
Friends Home Service Committee.
- Brinton, Howard H.. (1980). Friends for 300 years . Pennsylvania : by Sowers
Printing Comp.
- Brinton, Howard H. (1969). The Religion of George Fox . Pennsylvania :
Sowers Printing Company .
- Defferrari , Roy J. (1948). A lexicon of St. Thomas Aquinas based on the Summa
Theologica. Baltimore: Catholic University of America Press, The John D. Lucas
Printing Co.
- Dunderfelt , Tony, ym. (1993) . Psykologia V . Porvoo : WSOY .
- Erikson, Erik H . (1962). Lapsuus ja yhteiskunta . Jyväskylä : Gummerus .
- Erikson, Erik H . (1966) . Nuori Luther . Helsinki : Weilin + Göös.
- Evankelis-luterilaisen kirkon Tunnustuskirjat . (1948). Turku: Suomen luterilainen
evankeliumiyhdistys.
- Fogelberg , Evy (1922). Vankien ystävä . Porvoo : WSOY.
- Fogelberg , Evy (1922). Vankien ja vapaiden parissa . Porvoo : WSOY
- Fox , George (1952). The Journal of George Fox . Cambridge :
The University Press.
- Fox ,George (1965). No Time, But This Present . London : Quaker Home Service.
- Fox, Georg (1980). No More But My Love . London : Ouaker Home Service.
- Freud , Sigmund (1981). Johdatus psykoanalyysiin . Jyväskylä: Gummerus .
- Friday, Nancy (1987). Mustasukkaisuus . Juva : WSOY.
- Friends Quarterly (April , 1967) . London:
- Gascoigne , Bamber (1978 -1979). Kristikunnan historia . England : Weilin +
Göös.
- Gay , Peter (1990). Freud . Keuruu : Otava .
- Gleitman , Henry (1991). Psychology . New York : W. W. Norton & Company ,
Inc.
- Harjula , Raimo (1986). Syyllisyys , sairaus ja ihminen . Jyväskylä : Gummerus .
- Hart, Daviel (1982). Monacon ruhtinatar. Jyväskylä : Gummerus.
- Hepworth Dixon, William (1851). William Penn, a historical biography from new
sources . Philadelphia : Bachard and Lea.

- Hill, Michael (1973). *A Sociology of Religion*. London: Heineman.
- Holmqvist, Hjalmar (1931). *Kirkkohistoria II*. Porvoo: WSOY.
- James, William (1950 a). *The Principles of Psychology I*. New York: Dover Publications, Inc.
- James, William (1950 b). *The Principles of Psychology II*. New York: Dover Publications, Inc.
- James, William (1981). *Uskonnollinen kokemus*. Hämeenlinna: Karisto.
- Janney, H. (1853). *The Life of George Fox*. Philadelphia: Lipping Cott, Granbol Co.
- Jung, Carl Gustav (1966). *Piilotajunnan psykologiaa*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Jung, Carl Gustav (1991a). *Kohti totuutta*. Juva: WSOY.
- Jung, Carl Gustav (1991b). *Symbolit, Piilotajunnan kieli*. Helsinki: Otava.
- Kaila, E. (1946). *Persoonallisuus*. Helsinki: Otava.
- Kelly, Thomas (1957). *A Testament of Devotion*. London: Hodder and Stoughton Ltd.
- Kent, John (1962). *Elizabeth Fry*. London: B. T. Batsford Ltd.
- King, Lewis, Georgina (1909). *Elizabeth Fry*. London: Hedley Brothers.
- Kittelson, James M. (1986). *Luther The Reformer The Story of the Man and his Career*. Minneapolis, USA: Augsburg, Publishing House.
- Kittelson, James M. (1996). *Uskon puolesta*. Jyväskylä: Gummerus.
- Kohut, Heinz (1983). *The Analysis of the self*. New York: International Universities Press Inc.
- Kveekariuutiset Nro 1/1998. (1998). Helsinki: Kimmo Wilska.
- Leahey, Thomas Hardy (1994). *A History of Modern Psychology*. New Jersey: Englewood Cliffs, A Paramount Communications Company.
- Lilje, Hanns (1950). *Luther, Den nya tidens genombrott*. Stockholm: Svenska Kyrkans Diaonistyrrelsens Bokförlag.
- Maslow, Abraham (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper & Brothers.
- Neimeyer, Robert A- Mahoney, Michael, J. (1995). *Constructivism in Psychotherapy*. Washington: American Psychological Association.
- Nelson, William Stuart (1948). *The Christian way in race relations*. New York: Harper & Brothers.
- Padalka, Dimitri (1941). *Ortodoksisen kirkon Uskonoppi*. Kuopio: Kirjapaino Oy.
- Pietilä, Antti J. (1932). *Kristillinen dogmatiikka II*. Helsinki: Raittiuskansan Kirjapaino Oy.
- Pohjanpalo, Suoma- Jääsalo, Tuulikki- Rantavaara, Irma, toim. (1977). *Suomalaisia vaikuttajanaisia*. Porvoo: WSOY.
- Pulkkinen, Lea (1981). *Kotikasvatuksen psykologia (3. painos)*. Jyväskylä: Gummerus.
- Quakerism a way of life. (1981). Oslo: Kvekerforlaget Norwegian Quaker Press.
- Railas, Viktor (1991). *Uskon oppi, ortodoksiaa lukioon V*. Joensuu: Puna Musta.
- Rauschenbusch, Walter (1918). *A Theology for the Social Gospel*. New York: Harper & Brothers.
- Rauschenbusch, Walter (1924). *Christianity and the Social Crisis*. New York: Harper & Brothers.
- Ross, Isabell (1949). *Margaret Fell, Mother of Quakerism*. Plymouth: Trend & Comp. Ltd.

- Saari, Elvi (1978). Paavo Ruotsalainen, the George Fox of Finland . London :
 Publiised for Friends Home Service Committee.
- Saari, Elvi (1985). Ei minulta mitään puutu . Juva : WSOY.
- Saari, Elvi- Salomaa-Hillman, Maire (1976). Kveekareiden jäljillä
 Suomessa 1945 – 1975 . Heinola . Itä-Hämeen Kirjapaino Offset.
- Schreiber, Flora Rheta . Sybil . Tapiola . Weilin + Göös.
- Shtsherbov, I . (1929). Ortodoksinen, kristillinen Siveysoppi . Sortavala :
 Kreikkalais-Katolisen kirkon suomennos – ja painatuskomitea.
- Siikala, Helinä (1977). Kenellä on kotinsa kaukana, Keuruu : Otava.
- Siltala, Juha (1992). Suomalainen ahdistus . Keuruu : Otava.
- Sirenius , Sigfrid (1965). Ihmisiä joilta sain . Helsinki : Kustannusosakeyhtiö
 Tammi , KK:n kirjapaino .
- Ståhlberg, Ester (1939). Matilda Wrede. Porvoo : WSOY.
- Ståhlberg, Ester (1951). Matilda Wreden testamentti . Porvoo: WSOY.
- Thunberg , Lars (1965). Microkosm and mediator The Theological Antropology
 Of Maximus the Confessor. Lund : C. W. K. Gleerup.
- Tietojätti , 1984 (1984). Jyväskylä : Gummerus.
- Tiililä, Osmo (1963). Kristilliset kirkot ja muut yhteisöt. Porvoo : WSOY.
- Tiililä, Osmo (1965). Ihmettelyä, mietiskelyä ja kokemuksia . Porvoo : WSOY.
- Toynbee, Arnold (1959). Kristinusko ja maailman uskonnot . Hämeenlinna :
 Karisto.
- Tähkä, Veikko (1997). Mielen rakentuminen ja psykoanalyttinen hoitaminen
 (2. painos) . Juva : WSOY:n graafiset laitokset.
- van Etten, Henry (1959). George Fox and thr Quakers . London : Longmans.
- Viitamäki , R. Olavi – Raitasalo , Raimo – Lahti , Pirkko – Putkonen , Anna – Riitta
 (1987). Tunne itsesi , ymmärrä muita . Belgia : Brepols , Turnhout .
- Vilkko, Anneli (1999). Psyhyke, Psykologian käsikirja . Porvoo : WSOY.
- Vipont, Elfrida (1965). Quakerism, A Faith to live by. London :
 The Bannisdale Press .
- Virolainen , Kari (1999). Elinikäinen taakka . Rovaniemi : Lapin Yliopistopaino.
- Ware, Timothy (1985). Ortodoksinen tie (engl. alkuteksti : The Orthodox way).
 Pieksämäki : Ortodoksinen Veljestö.
- Wasson, Tyler, ed. (1987). Nobel Prize Winners. New York : The H. W. Wilson
 Company.
- The New Webster`s International Encyclopedia (1991). Utrecht:
 R. R. Donnelley & Son Company.
- Wistar Comfort, William (1945). The Quaker Way of Life . Philadelphia :
 The Blakiston company.
- Woolman, John (ei painov.). The Journal of John Woolman . Philadelphia :
 Friends` Book Stoty .
- Wragge , J. Philip (1951 ?). George Fox. . London : (s. n.).
- Wright , Myrtle (1974). Norwegian Diary 1940 – 1945. London :
 Friends` Peace International Relations Committee.

Painamaton lähde:

- Kivelä, Jarkko (1991). William Pennin käsitys sisäisestä valosta. Helsinki.
 (Gradu-työ , Helsingin yliopiston teologinen tiedekunta).

LIITE 1

ARVOISA VASTAANOTTAJA

Käännyn puoleenne Jyväskylän yliopistossa meneillään olevan ihmiskuvatutkimukseni takia.

Olette jokin aika sitten vastaanottanut tutkimukseen liittyvän lomakkeen palautuskirjekuoren kanssa.

Pyytäisin ystävällisesti, että palauttaisitte lomakkeen täytettynä niin pian kuin mahdollista. Jos olette jo palauttanut täytetyn lomakkeen, on tämä aiheeton.

Vaivannäöstänne kiittäen

tutkimuksen tekijä

Seuraavalla sivulla on väittämiä , jotka liittyvät ihmiskuvatutkimukseen Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksella. Teitä pyydetään ottamaan kantaa näihin väittämiin siten, että ympäröitte mielestänne parhaiten soveltuvan vaihtoehdon skaalalla: täysin samaa mieltä- täysin eri mieltä. Kaikki vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti eikä nimeänne tulla tutkimuksessa mainitsemaan missään kohden , vaan vastauksia käsitellään vain ryhmäkohtaisesti.

Toivottavaa olisi , että vastaisitte myös alla oleviin kysymyksiin.

Rasti ruutuun , joka vastaa tilannettanne.

Ikänne : ____ vuotta

Sukupuoli ____ mies , ____ nainen

Pohjakoulutus : ____ kansakoulu , ____ keskikoulu , ____ ylioppilas

Miten usein osallistut uskonnolliseen tilaisuuteen ?

____ vähintään kerran viikossa

____ kerran tai kaksi vuodessa

____ harvemmin

____ en juuri koskaan

Rukoiletko ?

____ päivittäin

____ kerran viikossa

____ harvemmin

____ en juuri koskaan

Miten usein osallistut ehtoolliselle ?

____ vähintään kerran kuussa

____ kerran tai kaksi vuodessa

____ harvemmin

____ en lainkaan

Kiitos vaivannäöstänne . Pyytäisin postittamaan vastauslomakkeet mahdollisimman pian. Vastaanottaja maksaa postimaksun.

tutkimuksen tekijä

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1.	Joka vitsaa säästää se vihaa lastaan.	1	2	3	4	5
2.	Lapseni saisi naida vaikka neekerin (tai minkä muun toisen rodun edustajan.	1	2	3	4	5
3.	Pelkää yksin oloa	1	2	3	4	5
4.	Uskon, että maailman- rauha saavutetaan inhimillisillä kyvyillä.	1	2	3	4	5
5.	Elämässä onnistuneiden seurassa tunnen itseni usein huonoksi ihmiseksi.	1	2	3	4	5
6.	Joka miekkaan tarttuu , se miekkaan hukkuu.	1	2	3	4	5
7.	Jokaisen sukupolven on saatava itse päättää arvoistaan.	1	2	3	4	5
8.	Pelkään jääväni yksin.	1	2	3	4	5
9.	Pystyn rakastamaan lähimmäistäni ja muutkin pystyvät , jos tahtovat.	1	2	3	4	5
10	Menneisyyden syyllisyydestä olen tietoisesti yrittänyt vapautua, mutta turhaan.	1	2	3	4	5
11	Väkivallan käyttö on vastoin syvintä vakaumustani.	1	2	3	4	5
12.	En menisi missään tapauksessa poikani tai tyttärenti kotiin asumaan vanhana.	1	2	3	4	5

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
13.	Ne , joilla ei ole omia mieli- piteitä, ovat ärsyttäviä.	1	2	3	4	5
14.	Ihmiset voivat aina antaa voimaa ja positiivista tukea toisilleen.	1	2	3	4	5
15.	Lasteni (lapseni) epä- onnistumisista nousee minussa kalvava syyllisyydentunne	1	2	3	4	5
16.	Yritän kaikin keinoin välttää riitojen syntymistä.	1	2	3	4	5
17.	On sanottu : " Teidän lapse eivät ole teidän lapsianne, vaan he ovat elämän kaipuun tyttäriä ja poikia."	1	2	3	4	5
18.	En haluaisi vaikuttaa toisen ratkaisuihin.	1	2	3	4	5
19.	Myrkyttyneet tunteet kuten katkeruus ovat aikuisten ei lasten mielenliikkeitä	1	2	3	4	5
20.	Tiedän hyvin, mitä vanhempani olisivat tehneet vastaavassa tilanteessa	1	2	3	4	5
21.	Riidan sattuessa minä vien yleensä tahtoni lävitse.	1	2	3	4	5
22.	Kasvattaja tuntee usein itsensä epävarmaksi.	1	2	3	4	5
23.	Haluaisin tehdä jotakin, mihin ei ole olemassa valmista mallia.	1	2	3	4	5
24.	Positiiviset tunteet ovat negatiivisia syvemmillä.	1	2	3	4	5

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
25.	Tunnen itseni usein väsyneeksi ja voimattomaksi.	1	2	3	4	5
26.	Jos kippuumme hyökätään, on toki turvaututtava kättä pidempään.	1	2	3	4	5
27.	Kasvattajan oikea käsi on asiantuntijatason kasvatusta käsittelevä kirjallisuus.	1	2	3	4	5
28.	Riskin ottaminen on pelottavaa , koska voi joutua naurunalaiseksi.	1	2	3	4	5
29.	Olen sitä mieltä, että olen arvokas ihminen, vähintään yhtä arvokas kuin muutkin.	1	2	3	4	5
30.	Olen tuntenut usein itseni raukkamaiseksi olenoksi.	1	2	3	4	5
31.	Lapsella voi olla oikeus näyttää negatiiviset tunteensa.	1	2	3	4	5
32.	Kasvattajan roolissa ollessani etsin usein kirjoja, joissa on ohjeita lastenkasvatuksesta.	1	2	3	4	5
33.	Tavanomainen työ tuntuu usein varsin pitkästyttävältä.	1	2	3	4	5
34.	Mielestäni minulla on paljon hyviä ominaisuuksia.	1	2	3	4	5
35.	Olen usein täysin pettynyt itseeni.	1	2	3	4	5
36.	Armeija on miesten koulu.	1	2	3	4	5
37.	En sekaannu (sekaantunut lasteni tekemisiin.	1	2	3	4	5

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
38	Niin ovat jotkut meistä laivoj jotka löytävät väylänsä yksin.	1	2	3	4	5
39	Moni yhteiskunnassamme on kokonaan päättäjien armoilla.	1	2	3	4	5
40	Sitä hyvää, mitä tahdon, en tee, mutta sitä pahaa, mitä en tahdo, teen.	1	2	3	4	5
41	Rauhantahtoa ei saa vesitt millään tekosyyllä.	1	2	3	4	5
42	Teen (tein) lapsilleni selvä että vanhemmilla on määräysvalta.	1	2	3	4	5
43	Olen aina valmis kokeilema uusia asioita.	1	2	3	4	5
44	Ihminen itse on pahin vihollisensa.	1	2	3	4	5
45	Syyllisyyden ja mitättömyyd tunteet menevät mielestäni pois vain hetkittäin.	1	2	3	4	5
46	Jokaisen yhteiskunnan on tarkoituksenmukaista puolustaa aluettaan aseelli- sesti.	1	2	3	4	5
47	En pelkää (pelännyt) etukäteen , osaanko kasvattaa lapsiani.	1	2	3	4	5
48	En anna (antanut) vanhem- milleni mahdollisuutta tun- keutua omalle reviirilleni.	1	2	3	4	5
49	Seuraava on kuvaus ihmisestä: " Koirat ulvovat kellarissa , mutta kupolissa laulaa enkelikuoro."	1	2	3	4	5

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
50	Tunnen syvästi, ettei ihmin kehity pasremmaksi, vaan kaikki on kuin aloitettava alusta joka päivä.	1	2	3	4	5
51.	Ihmisen mielen pohjassa asuu vihamielisyys.	1	2	3	4	5
52	Oikea kasvatus on lähinnä kasvamaan saattamista.	1	2	3	4	5
53.	Riippuu ennen kaikkea onnesta , saanko elämässäni sen , mitä haluan.	1	2	3	4	5
54.	Nykyisessä yhteiskunnassa ihmiset eivät voi nähdä luovuuden mahdollisuuksiaan ja parhaita puoliaan.	1	2	3	4	5
55.	Haluan kuulla usein joltakin toiselta, että Jumala armahtaa syntisen.	1	2	3	4	5
56.	Tiedän, miten pitäisi elää, mutta en voi mitään pahoille tunteilleni.	1	2	3	4	5
57	Kasvatus tulisi saattaa yhteiskunnan tiukkaan valvontaan.	1	2	3	4	5
58.	En ole juuri pohtinut sitä, mitä vanhempani olisivat ajatelleet ratkaisuistani.	1	2	3	4	5
59	Kun tunteeni vaihtuvat, on hyvä, että Raamatun sana on ohjeenani ja voimanani.	1	2	3	4	5
60	Tunnen itseni usein syntiseksi ja pahaksi.	1	2	3	4	5

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
61.	Maailman rauha ei voi toteutua ihmisillä ponnisteluilla.	1	2	3	4	5
62.	Kasvattajan tulee ensi tilassa auttaa lasta toteuttamaan itseään.	1	2	3	4	5
63.	Elämä antaa minulle syvää tyydytystä.	1	2	3	4	5
64.	Minussa itsessäni ei asu mitään hyvää.	1	2	3	4	5
65.	Lapsena yritin olla kiltti vanhemmilleni.	1	2	3	4	5
66.	Pasifistit ovat usein isänmaapettureita.	1	2	3	4	5
67.	Yhteiskunnan muutos alkaa yksilön ratkaisuista.	1	2	3	4	5
68.	Ihminen on oman onnensa seppä.	1	2	3	4	5
69.	Rakkauden lähde on jossakin ihmisen ulkopuolella.	1	2	3	4	5
70.	Olen pyrkinyt kasvattamaan itseäni, mutta en ole tuntenut onnistuneeni siinä.	1	2	3	4	5
71.	Usein kauhistun omia pahoja tunteitani.	1	2	3	4	5
72.	Sosiaalinen paine yhteiskunnassa tukahduttaa yksilöllisyyden.	1	2	3	4	5
73.	On parempi itse ponnistella kuin jättäytyä kohtalon varaan.	1	2	3	4	5

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
74	Ihminen ei pysty itsessään rakastamaan.	1	2	3	4	5
75	Vietän usein unettoman yön jos olen loukannut jotakuta.	1	2	3	4	5
76	Ajattelen, että riita voi josku puhdistaa ilmaa.	1	2	3	4	5
77	Vanhemman ei pitä vaatia lapseltaan oman, hyväksikään koetun arvomaailman nauttamista	1	2	3	4	5
78	Olen selvittänyt itselleni, mikä minulle on elämässä tärkeintä.	1	2	3	4	5
79	Tunteeni ja tietoisuuteni ovat usein ristiriidassa keskenään.	1	2	3	4	5
80	Ahdistun usein maailman tilanteesta ja tunnen itseni voimattomaksi.	1	2	3	4	5
81	Lapset eivät useinkaan tunnyllin kiitollisuutta niitä kohtaan , jotka ovat heidät kasvattaneet.	1	2	3	4	5
82	Minulle riittää , että tärkeä ja rakas ihminen on olemassa, jopa se , että hän oli.	1	2	3	4	5
83	Tunnen usein, että olen loukannut vanhempiani.	1	2	3	4	5
84	En kirjoittaisi koskaan nimimerkillä.	1	2	3	4	5
85	Tiedän , että on mahdollista kehittyä paremmaksi ihmiseksi.	1	2	3	4	5

		Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
86	Joskus pelkään kuolemaa ja sen jälkeistä tuomiota.	1	2	3	4	5
87	Kasvavalla on täysin oma elämä, jota toisten tulee kunnioittaa.	1	2	3	4	5
88	Ajattelen usein , että tästä vaikeudesta minun on selvittävä itse.	1	2	3	4	5
89	Tunnen usein epämääräistä syyllisyyttä.	1	2	3	4	5
90.	Jos keskustelen jostain asi tuon aina oman näkökantani esiin.	1	2	3	4	5
91	Minusta itsestäni riippuu, millaiseksi elämäni muodostuu.	1	2	3	4	5
92	Luovuuden kyvyt ovat valitettavasti vain harvojen ominaisuuksia.	1	2	3	4	5
93	Olen aina kunnioittanut niitä jotka uskaltavat olla oma itsensä.	1	2	3	4	5